

Česlovo Sasnausko Requiem mišios

Jų atlikimo Chicagoje birželio 14 d. proga

J. ŽILEVIČIUS

Prasmingai šiemet Chicagoje didieji birželiniai lietuvių trėmimai i Sibiją ir visi žuvusieji už laisvę minimi Česlovo Sasnausko gedulingų "Requiem" mišių koncertu Marquette Parko lietuvių parapijos bažnyčioje. Mišias su šios parapijos bažnytinio choru ir solistais parengė muz. Vladas Baltrušaitis; jis bažnytiniame koncerte birželio 14 d. jas ir diriguos.

Aplenkdamį kompozitoriaus Česlovo Sasnausko biografiją ir jo šakotos muzikinės kūrybos nagrinėjimą (šitai galima rasti ir Lietuvių Enciklopedijoje) plačiau čia apsisistoms tik ties netrukus išgarsimomis ir plačiai pagrašėjusiomis jo gedulingomis "Requiem" mišiomis.

Kaip žinome, 1867 m. gimusio ir 1916 m. Petrapilyje mirusio šio žymaus mūsų kompozitoriaus kūryba yra gana įvairi, palikusi apšviatę pirmųjų pavyzdžių tiek bažnytinėje, tiek pasaulietinėje muzikoje. Tiesa, bažnytinės muzikos jis parašė kur kas mažiau negu kitokios, tačiau vien tik su savo gedulingomis "Requiem" mišiomis jis mūsų muzikos istorijoje iškyla tikru milžinu.

C. Sasnausko bažnytinės muzikos veikalai buvo išleisti tik 1915 m., pačiame I pasaulinio karo ikarštyje. Tie veikalai dėl karo maišaties nepasiekė Vakarų Europos, o suliepsnojus revoliucijai, sudėgė knygų parduotuvės gaisre. Tik labai mažas egzempliorių skaičius išliko, iš kurių vos keli pateko Lietuvon.

Buvo išleista "O salutaris Hostia", "Tantum Ergo", "Salve Regina" ir "Aspirationes S. Ignatii" (šis V. Europos nepasiekė) ir garsūs jo "Requiem".

Pirmą kartą apsilankęs pas C. Sasnauską 1911 metais, labai maloniai buvau sutiktas ir pasikalbėjimo metu kompozitorius pademonstravo kai kuriuos savo kūrinius. Pats jis, skambindamas ir dainuodamas kantatą "Broliai", paaiškino visą eilę dalykų, kurie gaidomis neužrašyti ir šiaip niekur nekomentuoti. Ta pačia proga panašiai buvo prieita ir prie gedulingų mišių "Requiem" rankraščių.

Ką man Sasnauskas skambindamas ir giedodamas tas Mišias aiškino, dėl vietos stokos neįmanoma čia išdėstyti.

Šiame numery

- Ieškant meno ir literatūros vertinimo bei aplamai kūrybos kriterijų.
- Česl. Sasnausko "Requiem" mišios.
- Iš laisvės kovų prieš 50 metų.
- Sukilimai Sibiro vergų stovyklose.
- Vincas Mykolasaitis - Putino el-lėraščiai.
- Amerikiečių profesorius, pamilęs lietuvių literatūrą.
- Architektūra, jos šiandieniniai siekliai ir mes.
- Baltų ir slavų kalbų ryšiai.
- Nauji leidiniai.
- Spygliai ir dygliai.

noma čia visko smulkiai išvardyti. Duosiu Mišių aprašą tik labai suglausta forma.

"Requiem" mišios parašytos ryškioje programinės muzikos nuotakoje, teksto turinį vaizduojant garsų spalvomis, ritmais, akordais... aplamai — visomis muzikinėmis priemonėmis. Pagrindas — gedulinga nuotaika. Mišios prasideda 12 taktų preludija, po kurios tylutėliai pasigirsta tribalsis vyrų choras be vargonų palydo "Requiem" (Amžina atils) ir nuo "Et lux" įstoja moterų balsai. Tenoras solo gieda "Te decet" (Tau, Dieve, pridera). Kiek ten verksmingumo, liūdesio ir maldavimo pačioje melodijoje, ypatingai kylant balsui aukštyn, kartojama imitacinė frazė "Exaudi, exaudi" (Išklausyk, išklausyk mano maldą), girdėti kaip gedulingu balsu iš gilumos širdies meldžia nelaimin-gasis pasigailėjimo. Baigus štuos trumpus psalmės posmus, moterų choras karoja "Requiem". Tas nepaprastai gražus vargonų balsais pritarimas lyg liudija, kad po šauksmo "Išklausyk, išklausyk" aukštybėse atsiliepia "Et lux perpetua" (O šviesybė amžina tegul jiems šviečia).

"Kyrie" vyrai pradeda be palydo, greit vieni po kito įsijungia altai, sopranai ir visas choras. Palaipsniui, stipriau ir greičiau giedama "Christe", o pasiekus viršūnę, apsimstama. Ramiai ir prakilniai skambančia harmonija pradėdamas "Kyrie", perein-damas į tykų vyrų keturbalsį.

"Graduale" savyje nieko ypatingo neparodo, išskyrus gražią

Česlovas Sasnauskas

harmoniją ir be palydo choro darnų skambesį. Po šios trumpu-tės dalies seka "Tractus", iki pu-sės be palydo. Nuo pusės įstoja vargonai, ir išvystomas palydas iki nepaprastai spalvingos ir švel-nių balsų harmonijos, kas sudaro lyg įžangą į triukšmingą ir svarbiausią, muzikiniai labiau-siai išvystytą dalį "Dies irae". Ši giesmė parašyta Tomo Cela-

niečio, pranciškono, 1260 m. Sasnauskas nemažai laiko pa-tvėrė, bestudijuodamas šios gies-mės atsiradimo aplinkybes. Jis priėjęs išvados, kad ši giesmė su-kurta poveikyje tada Europą nu-siaubusio maro. Žmonės, nebeži-nodami kas bedaryti, tada šauke "Dies irae, dies illa", manydami, jog atėjusi pranašų skelbtoji Teis-mo diena. Sasnauskas, susipaži-nęs su anais istoriniais faktais ryžosi tą baisų įvykį šioje dalyje ir pavaizduoti.

Ir štai, kaip sakytą, "Tractus" yra lyg įžanga į šią audringą da-lį. Taip ir yra: po 8 taktų laiko-mo boso (Orgel puncto), trumpai sustojama vienam taktui, lyg ir atsikvėpimui. Staiga vargonai stipriai duoda padidintą kvintą I-mo laipsnio gana erzlu, diso-nansinį, šturpą sukeliantį vien-taktį akordą. Ūmai vienbalsiai choras sušunka "Dies irae" ir lyg nusigandęs sustoja. Vieni vargo-nai vėl kartoja tą patį erzlų akor-dą kitokioje atmainoje. Choras, vėl sušukęs "Dies illa", sustoja, nedrįsdamas toliau testį giesmės. Tretį kartą vargonų paragintas, choras vienu balsu traukia "Sal-vet saeculum" posmą iki galo (Diena rūščio ir teisimo pele-nais vers sutvėrimą). Toks nera-mus ir neaiškus giesmės pradėji-mas sukelia klausytojuose iš kar-to nerimą. Antrą posmą "Quan-tus tremor" pradeda bosai, papa-sakodami "Kokia baimė ims kiekviena, kai Teisėjas teis tą die-ną nusidėjėlius ik vieno". Neramūs, moduliaciniai akordai čia kelia susirūpinimo nuotaiką. Tik staiga nepaprastai skar-

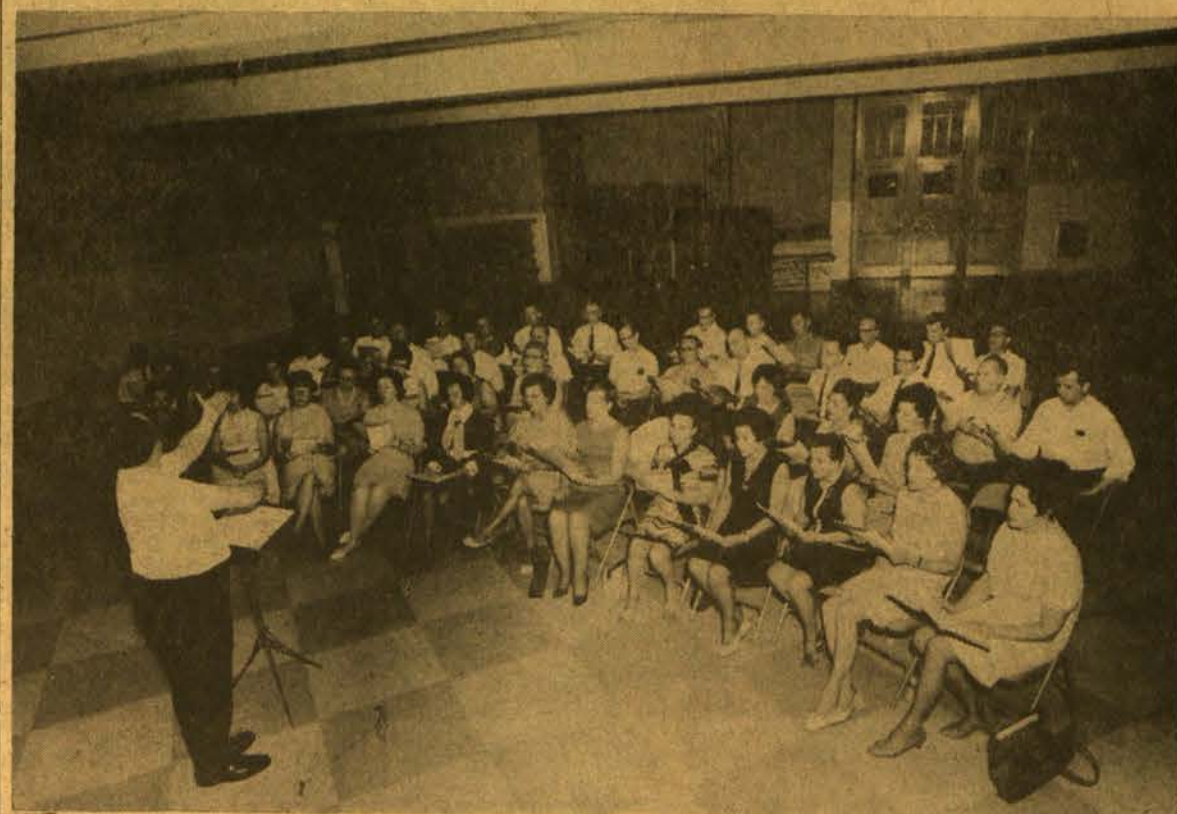
Jan van Eyck (flamas, 1380 - 1441)

Grojančios ir giedantys angelai (detalė)

džiaai vargonai suskamba trim-tų, trombonų ir fanfarų balsais, o choras vienu balsu ir visa jėga didingai šaukia "Tuba mirum" (Atsilieps bausis trimtis ir mi-nias nesukaitytas ves, kur sostas atsiradimo aplinkybes. Jis priėjęs išvados, kad ši giesmė su-kurta poveikyje tada Europą nu-siaubusio maro. Žmonės, nebeži-nodami kas bedaryti, tada šauke "Dies irae, dies illa", manydami, jog atėjusi pranašų skelbtoji Teis-mo diena. Sasnauskas, susipaži-nęs su anais istoriniais faktais ryžosi tą baisų įvykį šioje dalyje ir pavaizduoti.

Po to, kiek apsimaminus, mote-rų balsai, pasikeisdami su vyrų balsais, palaipsniui stiprėdami ir greitėdami, išvysto didžiausią jė-gą, priblokdami klausytojus "Mors stupebit" (Imis mirtis, gamta drebėti ir numirėliai kru-tėti, Teisiančiam atskini.). Tai chaotingiausia ir chorui at-likti sudėtingiausia vieta — tri-

(Nukelta į 2 psl.)

Marquette Parko lietuvių parapijos Chicagoje bažnytinis choras, diriguojamas Vlodo Baltrušaitio, repe-tuoja rengiamam birželio 14 dienos koncertui garsiąsias Česlovo Sasnausko "Requiem" mišias. Nuotr. Z. Degučio

Kertinė Parastė

IEŠKANT MENO IR LITERATŪROS VERTINIMO
BEI APLAMAI KŪRYBOS KRITERIJŲ

Menai nėra nei tikslesni nei tikslieji mokslai, nei jų šaka, nežiūrint įvairių žmogaus pastangų juos tuo padaryti. Ir todėl įvairūs meno vertinimo metodai dažnai negali būti ne tik jokiais moksliniais pagrindais apgina-mi, bet ir moksliniais puolami dėl meno efemerškumo, ne-lengvos klasifikacijos ir verti-nimo terminų reliatyvumo. At-rod, daug svarbiau yra, kad kiekviena, nors ir maža pažan-ga ir kiekvienas senų metodų pakeitimas naujais beveik vi-suomet buvo laukiamas iš-skėstomis rankomis, o priim-tas, tapdavo dar viena konven-cija, dar vienu instrumentu ir taip jau dideliame kūrybi-niame "ansamblyje". Taipgi vertinimuose nereikėtų užmirš-ti, kad dar daug klausimų me-nuose yra neišspręsti ir neat-rod, kad į viską greitu laiku rasime atsakymus. Ūkanose tikriausiai teks dar ilgai klai-džioti, nes nei šių dienų psi-chologinės, nei fizinės, nei cheminės įžvalgos dar pilnai neapšviatė žmogaus, jo žmo-giškos prigimties, nei pasaulio, kuriame jis gyvena.

Priešingai, darosi vis sun-kiau ir sunkiau pasiekti žmo-gų ir jo kuriamosios galios dugne glūdinių paslapčių ir potencialo. Savaimė aišku, ei-name iš nežinojimo į žinojimą, bet progresas čia vis dėl-to yra lėtas ir nerangus, kad dažnai ne vienas, atsisukęs at-gal, randa ten tiek brandžių kūrybinių turtų, jog šių dienų kūrėjo tuščias ir pavargęs žvilgsnis į priekį atrodo bergž-džias ir be vilties. Užtenka čia prisiminti klasikų, romantikų, realizmo, surrealizmo ir psi-chologinių srovių meistrų kū-mą ir jų imitaciją dar šian-dien.

Daug ko ir įvairaus šian-

dien matome menuose. Bet vi-sa yra tik mėginimai. Abstrak-tusis menas, galime sakyti, yra dar tik savo pradžioje (ar vidury?), disonansai ir kiti naujūnai muzikoje yra tole-ruojami tik žinovų, net roma-nas ilgoje literatūros istorijoje yra dar palyginti nauja forma, dar nepasiekęs savo galutinio pavidalo; gal ir ne-pasieks, gal net pasikeis į ką nors kitą.

Čia ir kyla klausimas, ar vertinant tai, kas dar vystosi, vertinant bei priešpastatant iš praeties tai, kas kažkada bu-vo didingo, bet šiandien jau nepakartojamo, nepramantant klystelių, galimybių ir nepri-leidžiant, kad vienaip pavadin-ta meno forma gali turėti sa-vyje revoliucinį transformaci-jos grūdą, ir kyla klausimas, argi tokie vertinimai visuomet turės susidurti su tuo meno formų negriežtumu, nediscipli-nuotumu, nemoksliniais nusta-tytom kategorijom, kriterijais ar net iš viso tobulais rūšiavi-mais? Juk "abstraktus", "mo-dernus", "romanas", "eksperi-mentas" yra tik terminai, žmo-gaus užkabinti menams vien dėl patogumo.

Jie nėra absoliutai, kurie ne-galėtų keistis ir reikšti kartais "kitokius abstraktus", "kitokį moderniškumą", "kitokį roma-ną" ar net "kitokį eksperimentą". Operuojant tokiais netiks-liais terminais ir ieškant verti-nimo metodų ar kriterijų dar vis formaliai besikeičiančiam abstrakčiam menui, naujai mu-zikai, besiformuojančiam roma-nui, nėra ko stebėtis, kad prienama kartais prie kelių priešingų nuomonių, kurios (keista) ypač, jei labai giliai išgvildintos, atrodo dvi nepa-mainomos tiesos.

Ieškant ko nors tikro, gal ko nors neklystančio, čia lyg no-rėtųsi užsiminti kelis pagrin-dinius meno bruožus.

Pirmiausia atsimitina tai, kad menas visada pasiliks ati-traukta tikrove (ar ištraukta tikrove). Tikrove, ar gyva bū-tybe, jis niekad nepasidarys, nes tai ne jo užduotis, ir ji (tikrovė) yra per daug kompli-kuota. Be to, menininkas vis ieškos naujų formų. Tai yra tikra. Jis eksperimentuos. Dėl to nėra abejonės. Kitaip menas neprogresuos. Eksperimentai, žinoma, kartais bus vien tuš-tokos eksperimentinės formos. Bet kartais eksperimentai taps veikalais ar kūriniiais (juk vi-si d'dieji kūriniai buvo savotiš-ki eksperimentai).

Antra: Vakarų pasaulis mėgsta daugiau eksperimen-tuoti, nors ir ne visada pasiek-damas geriausių rezultatų. Kartais Vidurio ar Rytų Euro-pa įsijungia su brandžiais, net brandesniais rezultatais (Kaf-ka, Rachmaninovas, Dostojevs-kis, Čiurlionis), bet tokie da-lykai dažnai atsitinka, kai mo-(Nukelta į 2 psl.)

Česlovo Sasnausko Requiem mišios

(Atkelta iš 1 psl.)

jų posmų muzikinis tekstų junginys.

Po šio triukšmo, didžiame bevilčiškume, liūdnuo verksmingu balsu atsiliepia tenoras "Quid sum miser" (Ką aš vargšas) Melodijai tema paimta iš lietuviškų raudų, vargonų registru oboe solo melodiją pamėgdžiojant. Išpūdis panašus į vienio piemenio raliavimą rageliu. Melodija pamažu lėtėja ir baigiasi neviltyje. Po to choras visa jėga, galinagai vargonų lydimas, traukia "Rex tremendae majestatis" (Viespatie didžios galybės). Muzikinio įsisiūbavimo sakiniui baigiantis, atsiliepia lyg aidas tyliai ištęsta melodija, pakartojanti keturių taktų muzikinį periodą (Būti tuomet be kalybės). Šiuo posmu užsibaigia skausmingųjų pergyvenimų grandinė, posmas yra lyg slenkstis maldingojan dalin.

Toliau toje melodingoje nuotakoje altis ir gieda solo "Recordare" (Jėzau, atsimink meilėngai). Nuo čia programinių ryškių muzikinių vaizdų nebėra iki giesmės galo. Kiekvienas posmas tačia skirtingai muzikiniai parašytas. Tenka vien klausyti nepaprastai nuotaikingo chorinio skambėjimo pakaitomis su solistais.

18-tą posmą "Lacrimoso" pradeda bosai fugetos, grynai kontrapunktiniai, kur melodija, per visus balsus švelniai, įsijungia į tylią, ramią, švelnią harmoniją, labai malonią nuteikiančią.

Seka "Offertorium", išbaigtas, savarankiškos, homofoniniai polifoninis kūrinytis chorui. Vidurinė dalį, parašytą solo tenorui ar bosui pasirinktinai, Sasnauskas labiau atiduodavo bosui. Melodija čia ramios slinkties, nepaprastai daininga ir solistams dėkinga, pabaigoje įsijungianti į chorinę užbaigą.

"Sanctus" — polifoninis, neilgas kūrinytis chorui. "Benedictus" ilgas ir gerokai išvystytas. Pakartotiniai polifoniniai gieda solistų trio — tenoras, altis ir bosas, paeiliui įsijungdami į švelnią, lyrinę nuotaką. "Agnus Dei" — maldingos nuotakos, solistai, besikeisdami su choru, sudaro tikrą muzikinį įdomumą. Ypatingai daug pasakantis ir turiningas yra "Communio". Moterų choras švelniai gieda "Lux aeterna" (Amžinoji šviesa). Po to pasigirsta "Requiem" pradžia ir vargonų palyde boso rakte parašytos aštuonios ramios slinkties lygiagrečios kvintos, kur, anot paties Sasnausko, turėtų skambinti varpai. Mat, kompozitorius savaip vargonuose įtaisyti ir varpus. Chimes, kaip dabar vargonuose daug kur yra, pas jį nebuvo, nes tada mažai kur bažnyčiose chimes buvo dedama.

Mišių gale eina "Libera" ir "Salve Regina". Abu šie kūrinytai įvairūs ir harmoniškai, ir bendroje muzikinėje slinktyje.

Prasidėjus I pasauliniam karui, 1915 m. ankstybą pavasarį, traukdamasis nuo vokiečių, apsigyvenau Petrapilyje ir tuoj nusukubėjau aplankyti Sasnausko. Tada jis mane pakvietė paklausti "Requiem", išgirsti kaip Mišios skamba su choru. Proga greit atsirado, nes tos Mišios buvo taip visų jų įspūdingumo pamėgtos; jog laidotuvių ir mirties sukačių progomis šv. Kotrynos bažnyčioje vis būdavo prašomos giedoti šios Sasnausko "Requiem" mišios. Tada tenoro solo partiją giedojo Al. Kutkus, alto — Bukšaitė (Kauno Valst. operos dirigento sesuo), boso — gražiabalasis Prozorovas. Kai pats kompozitorius šias Mišias dirigavo, tikrai šturpuliai besiklausanti krėsdavo. Jas teko po to girdėti daugel kartų. Ir dabar beveik mintinai girdžiu jų skambėjimą.

Tu Mišių premjera buvo M.

Čiurlioniui mirus, jo mirties minėjimo išklmėse Mišios buvo giedamos su padidintu choru pirmą kartą, pačiam autoriui diriguojant. Sasnauskui mirus, gedulingose pamaldose jos buvo giedamos, diriguojant J. Tallat-Kelpšai.

Lietuvoje tų Mišių antrą laidą išleido "Dirvos" b-vė. 1950 m. JAV trečią laidą išleido kun. L. Vaicikauskas bendrame Sasnausko veikalų rinkinyje.

• Prof. dr. Zenono Ivinskio, žinomo mūsų istoriko, nauja studija "Politinis nepriklausomos Lietuvos gyvenimas", spausdinta Londone leidžiamame "Saltinyje", dabar ten išleista atskiru atspaudu.

Iš laisvės kovų prieš 50 metų (III)

Kurklių kautynės

KAZYS ALISAUSKAS

(Tesinys iš pračio šeštadienio)

Ukmergės rinktinės viršininkas kar. K. Ladiga, gavęs vyriausio karo vado įsakymą, tuojau susižinojo su saksų savanorių pulko vadu majoru Zeschau.

Mjr. Zeschau balandžio mėn. savo vadovietę turėjo Zeimiuose. Jis gegužės 3 d. dalyvavo Ukmergės užėmimo, veikdamas drauge su Panevėžio batalionu. Ukmergę užėmus, mjr. Zeschau savo vadovietę perkėlė į Ukmergę. Jo pulkas susidėjo iš dviejų batalionų, vienas batalionas buvo Ukmergės fronto bare prie Šventosios upės ir antrasis batalionas, kpt. Sprangerio, stovėjo Bukonių apylinkėse.

Ukmergės fronto bare kar. K. Ladigos vadovybėje buvo 1 pėst. pulko: 1, 2, 3, 6, 7, 8 šaulių kuopos, 1 ir 2 kulkosvaidžių kuopos, 4 baterijos būrys (2 patrankos) kar. M. Pečiulionio vadovaujamas, ryšių kuopa, raitųjų žvalgų

Ceslovo Sasnausko laikinasis antkapis Kauno miesto kapinėse. 1937 metais buvo sudarytas komitetas pastatyti įspūdingesniai paminklui, tačiau užmoji užgriuvusios okupacijos sutrukė. Pokario metais, Kauno miesto kapines panaikinus, kompozitoriaus palaikai buvo perkelti į naujas kapines, į menininkams skirtą sekciją.

komanda gusarų eskadronas ir karo gydytojas L. Janulionis — kaip sanitarijos viršininkas. 3 kuopa kar. K. Ladiga tuoj pasiuntė į Sirvintą. 5 kuopa (kar. Sprangausko) buvo pakelė į Ukmergę. 4 ir 9 kuopos buvo formuojamos Marijampolėje. Tad ne visas pulkas buvo sutelktas fronte.

Mjr. Zeschau pažadėjo pagalbą K. Ladigai. Į Ukmergę atvykus vyr. karo vadui gen. S. Žukauskui drauge su pulk. Schroederiu, buvo nustatyta kad: puolimas turi būti pradėtas gegužės 18 d. ir turi būti suderintas su Panevėžio rinktinės puolimo pradžia. Kar. K. Ladiga drauge su mjr. Zeschau sudarė bendrą rinktinės puolimo planą.

Pagrindinis dienos puolimo tikslas buvo užimti Kurklius ir plotą tarp Šventosios ir Virintos upių. Puolimui parengtos trys

voros: dešiniąją vorą sudarė vien lietuviai, o viduriniąją ir kairiąją buvo mišrios. Vadovybė buvo taipgi mišri: lietuvių ir saksų. Numatyta buvo puolimą pradėti gegužės 18 d. anksti rytą. Puolimo pradinė išėties riba: Lyduokiai, Šventupiai, Genetiniai, Svirnai, Taujėnai, Traupis; turi būti užimta iki gegužės 17 d. vakaro. Kai kurios čia paminėtos gyvenvietės buvo jau užimtos.

Lietuvių ir saksų surinktomis žiniomis, rusai bolševikai buvo užėmę pozicijas pagal Siesarties ir Šventosios krantus (rytines pakrantes) ir įsivertinę: Valtūnai-Zemaitkiemis - Kopūstėliai - Knitiškiai - Pravydžiai - Kavarskas. Jėgų dauguma turėjo sutelktę abipus plento Vidiškiai, Utena, Šiame ruože veikė Pskovo šaulių divizija, kuri ankščiau buvo Vilniuje, kol iš ten buvo priversta pasitraukti. Ši divizija buvo pavadinama "lietuviškąja", bet joje lietuvių buvo labai mažai. Dabar šios divizijos jėgų buvo nukreipta prieš lietuvius, mažuma prieš lenkus. Divizijoje buvo 7 šaulių pulkai.

Mūsų puolimas buvo pradėtas numatytu laiku, t. y. gegužės 18 d. auštant.

Dešiniąją vorą sudarė vado vadovavo kar. K. Ladiga. Vorą sudarė dvi kuopos ir keliolika raitųjų žvalgų: 6 kuopa buvo vadovaujama kar. V. Soudžio ir 7 kuopa kar. M. Reklaičio. 7 kuopa auštant patydomis perėjo Siesarties upelį, išėjo bolševikus iš Valtūnų kaimo ir užėmė Zemaitkiemį. Užėmus Zemaitkiemį, kar. K. Ladiga V. Soudžio su 6 kuopa pasiuntė užimti Balninkų miestelį; kar. M. Reklaitį nukreipė bolševikų užnugarin, Didžiadosžio kaimo kryptimi — kuris yra prie plento iš Vidiškių į Uteną.

Viduriniąją vorą sudarė daugiausia saksų savanorių daliniai ir 1 pėst. pulko 8 kuopa, kar. B. Bilmino vadovaujama. Vorai vadovavo mjr. Zeschau. Puolimas čia buvo vykdomas abipus plento, bet labiau nuo plento į šiaurę. Bolševikai smarkiai pasipriešino. Plento tiltas per Šventąją buvo bolševikų išsprogdintas ar sudegintas. Remiant artilerijai, saksams pavyko vietomis perėti Šventąją netoli Kavarsko miestelio. Tuo metu kar. M. Reklaitis išėjo į plentą prie Virintos ir perkirto priešui pasitraukimo kelią plentu. Bolševikai paskubomis pradėjo trauktis nuo Šventosios krantų laukais į šiaurę nuo plento.

Prieš vidurinę gegužės 18 d. Kurkliai buvo užimti, vietomis pereita Virinta. Ant plento, netoli Kurklių, susitiko kar. K. Ladiga su saksų vadais ir jiems padėjo už taktininkavimą kovoje su rusais bolševikais.

Šiose kautynėse buvo paimta 1 patranka, keli kulkosvaidžiai, -apsigėję ir nušauti kariai, šimt belaisvių. Įvyko ginčas su saksais dėl paimtos patrankos. Saksai tvirtino, kad jie patranką

paėmę. Tačiau lietuviai turėjo tos patrankos spyną. Mat, sumanus puskarininkis privertė bolševikus bėgti ir palikti patranką. Iš patrankos tada jis išėmė spyną ir leidosi toliau persekioti bėgančius bolševikus. Prie paliktos patrankos saksai atėjo kur kas vėliau. Bet kada saksams buvo parodyta patrankos spyna, ginčas savaime išsprendė lietuvių naudai. Lietuviai davė saksams porą arklių, taipgi atimtų iš bolševikų, kaip dovaną už taktininkavimą. Vokiečiai gi atimus iš rusų bolševikų ginklus tik už pinigų parduodavo mums. Lietuviams ginklų trūkdavo. Vartojom rusiškus ir vokiškus ginklus (šautuvus, kulkosvaidžius ir patrankas), tad saksai ir stengėsi kuo daugiau ginklų atimti iš bolševikų, kad paskui galėtų pasipelninti, parduodant ginklus lietuviams.

Kairiąją vorą sudarė dvi mūsų kuopos su sunkiais kulkosvaidžiais ir mažas dalinėlį saksų. Jų uždavinys: pulti ir paimti Kavarską, paskui Anykščius.

2-oji kuopa, vadovaujama karininko A. Zemačio, puolė pro Svirnų dv. ir kaimą Kavarsko kryptimi. Kuopai priartėjus prie pietinio Kavarsko pakraščio, ji buvo sulaukyta prieš ugnimi iš pietinių Kavarsko pakraščio ir iš anapus Šventosios (rytinio) kranto. Kuopa sustojo. Trumpą laiką vyko dvikova.

1-oji kuopa, vadovaujama karininko P. Genio, dar gegužės 15 d. atvyko į Traupį. Kuopai buvo duotas uždavinys saugoti rinktinės kairįjį sparną ir žvalgyti Troškūnų, Dabužių kryptimi. Puolimui uždavinį kar. P. Genys gavo jau būdamas su kuopa Traupyje. Palikęs vieną būrį Traupyje, su dviem būriais gegužės 18 d. anksti rytą, kaip buvo įsakyta, P. Genys puolė Kavarską kryptimi. Prie Kavarsko kuopai priartėjo per Šovenių kaimą. Kavarsko vakarinį pakraštį pasiekė, kada 2 kuopa jau kovėsi su priešų pietiniam pakraštyje. Suderintu puolimu abi kuopos pradėjo veržtis į Kavarską. Priešas spaudimo neatlaikė ir paskubomis traukėsi. Kavarskas buvo užimtas gegužės 18 d. dar prieš vidudienį.

Po trumpo poilsio buvo pasiruota pulti Anykščius. 1-oji kuopa kairėje puole dešiniuoju Šventosios krantu pagal kelią Kavarskas-Anykščiai, 2 kuopa dešinėje kairiuoju Šventosios krantu — keliu Kavarskas-Anykščiai. Pavakareje kar. A. Zemačio kuopa, priartėjusi prie Anykščių, užėmė aukštumą 115 m. ir įsitraukė į kautynes su priešų. Anykščius gyne latvių bolševikų batalionas (tokios žinios buvo gautos tuo laiku). Tuo pat metu 1-oji kuopa pasiekė Anykščius vakarinį pakraštį ir taipgi susikovė su priešų. Kar. P. Genys, kad apeitų ir pultų priešą iš šiaurės, pasiuntė

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSIŲ, NOSIŲ IR GERKLIO LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Šeštadieniais 10-1 val. Trečiadieniais uždaryta. Ligoniai priimami suistatimais.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. Walbrook 6-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINĖ CHIRURGIA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligonius pagal susitarimą, jei neatliepia, skambinti 274-3017

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: Prospect 8-1717
Rezid.: 3241 West 60th Place
Tel.: Republic 7-7868

DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampos 23-oji ir California
Val: kasdien nuo 6-8 val. vak.
Šeštad. 2-4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal susitarimą.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. Walbrook 6-5038

vieną būrį užimti geležinkelio tiltą per Šventąją. Kai tik būrys užėmė tiltą, priešas pajuto apsupimą iš pietų ir iš šiaurės ir be didesnio pasipriešinimo pasitraukė iš Anykščių. Miestelis buvo užimtas pavakareje, apie 20 val., gegužės 18 d.

1 ir 2 kuopos, išstačiusios apsaugą, sustojo Anykščiuose. Iš Traupio į Anykščius buvo atšauktas 1 kuopos būrys.

Užėmus Kurklius ir Anykščius, saksų savanorių daliniai pasitraukė į Kavarsko ir Ukmergės apylinkę ir sustojo poilsui. Fronte pasiliko tik lietuviai, 1 pėst. pulko daliniai.

(Kitą kartą apie kovas dėl Panevėžio)

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4334 West 71st Street
Val: pirm., ketv. 1-4, vakare 7-9, antr., penktad. 1-5, treč. ir šešt. tik suistatimais.
Ofiso — HE 4-5758.

DR. S. IR M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 81st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v., šeštadieniais 10-1 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą.
Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINIS LIGOS
Crawford Medical Building
6419 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6132 S. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne atsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namių — rez. PROspect 8-0081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKIA
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 v. vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. vak. Šešt. nuo 9 iki 12 val. arba susitarimais.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8844 W. 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLYmpe 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarimais.

Tel. — REliance 6-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuviai gydytojas)
3925 West 59th Street
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. ir nuo 6-8 v. vak. Šeštad. 12-3 val. p. p. Trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpe 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 v. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlack 6-3545
Ofiso ir rezidencijos
Valandos pagal susitarimą
Ofiso tel. PR 8-7773, Rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv. 5-8 val., antra ir penkt. 1-4 val.
Pirmadienį tik susitarimais.

KERTINĖ

(Atkelta iš 1 psl.)
kyns pralenkia mokytoją. Tik šitai mokytojo vertės ne tik nenuvertina, bet dar ją iškelia.

Trečia: eksperimentas, keipo toks, dažnai yra vienintelis ir pats svarbiausias paskatas menininkui, ką nors pradėti; jis jį uždega naujam ieškojimui, su vis kitokia, nauja, jo paties suprata, laisva forma, be etiketės (abstraktus, modernus, romanas) — forma, kuri geriausiai atitinka jo kūrybinio akto viziją pasirinktą šių dienų pasaulio situaciją. P. Mik.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. I. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidus ligos
2454 West 71st Street
(7109 ir Campbell Ave. kampas
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. vak. Šeštad. 9 v. vak. ir 2 v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
5159 So. Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadieniais uždaryta.

Telef. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. vak. Treč. ir šeštad. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofiso ir rezidenc.)
Pirma ligonius tik susitarimais — (By appt.)

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLIES IR PROSTATO CHIRURGIA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antrad. nuo 2-5 popiet
ketvirtad. nuo 6-8 vakaro
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PROspect 9-6730

DR. ALDONA SIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687-3020
Namų tel. 859-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 6-4410
Rez. Gilevich 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas — 925-8296
Valandos: 2-8 v. vak. penktad. 10-12 v. r. 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Šeštad. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

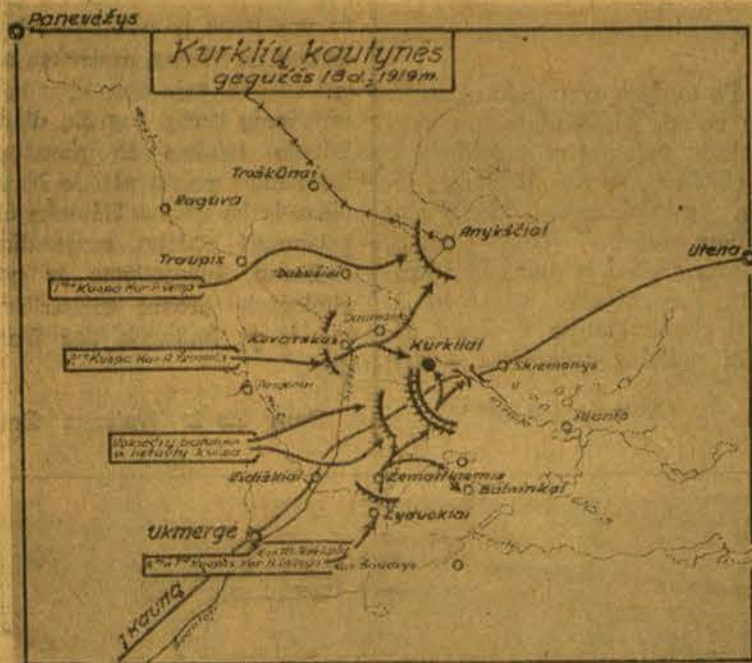
DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1233
Ofiso val: pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. vak. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirmadienį ligonius tik susitarimais
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 v. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Avenue
Val: pirm., antr., ketv. 6-8 val. vak. penkt. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 3 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. vak. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141, Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val: pirmad., antrad., penktad. 1-4 ir 6-8 v. vak. ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

Kurklių kautynių schema

Belaisviai rusai - bolševikai, mūsų kariuomenės paimti 1919 metų ne-priklausomybės kovoje.

Sukilimai Sibiro vergų stovyklose

Tautos kankinimus ir birželio mėn. trėmimus prisimenam

Ir vėl atžaliavo birželis. Lietuvių kalendoriuose jau 28-tą kartą jis vadinamas Baisiuoju Birželiu. Ir tas vardas neišnyks tol, kol gyvi bus tos kartos žmonės, kurie matė ir pergyveno 1941 m. birželio įvykius okupuose Lietuvoje. Istorija ir gyvieji liudininkai mums neatleidžia vis primena (paskaitykime paskutinį viekalą — S. Rūkienės "Vergijos kryžkelės"), kad Baisieji Birželiai per Lietuvą po 1941 m. dar daug kartų perėjo ir kad masinis lietuvių trėmimas į Sibirą pasibaigė tik apie 1953 m., kai mirė Stalinas ir nuo sosto nuvirto Berija su savaisiais talkininkais.

Kadangi šiemet Chicagoje Baisiojo Birželio įvykiai minimi išskirtiniu būdu — religiniu koncertu su J. Sasnausko "Requiem" Marquette Parko lietuvių bažnyčioje — šia proga pravartu pagvilteni mažai mūsųose dar nagrinėtą temą — sukilimus Sibiro vergų stovyklose.

Kuris realiai galvojas skaitytojas iš anksto gal pasakys: kam reikėjo tų sukilimų ir kraujo praliejimo, nes tuo keliu, gyvenant komunistinėje santvarkoje, nieko nelaimima? O man atrodo, kad Sibiro vergai savo kruvinais sukilimais 1953 m. daug laimėjo ir tų įvykių dėka ne vienas pateko į žymiai geresnes gyvenimo sąlygas.

Šį straipsnį paremsiu tik ką perskaityta Amerikos lenko jėzuito kun. Walter J. Ciszek knyga "With God in Russia". Knyga dabar tapusi "best selleriu" ir yra susilaukusi didelio pasisekimo: ir aš pats ją gavau iš vieno jauno amerikiečio kaip atsilyginimą už jam paskolintą B. Arno nienės knygą "Leave Your Tears in Moscow."

Vatikano "šnipų" kryžiaus kelias

Kun. W. Ciszek, 23 metus praleidęs Rusijos kalėjimuose ir Sibire, ten daug kur susitikęs ir lietuvių, reikale tarp jų apaštala-
ves, į JAV iš Norilsko sugrįžęs tik 1963 m., gimė Shenandoah miestelyje, Pensilvanijoje, kuris laikomas Amerikoje ir lietuvių angliakasių centru. Istoje į jėzuitus, popiežiaus buvo paskirtas ruošis apaštalavimui Rusijoje ir vėliau išventintas rytų apeigų kunigui. Po šventimų prieš pat karą atsirado Lenkijoje, atrodė, Lydos apskrityje, nes priklausė Vilniaus vyskupijai. Vos prasidėjus Vokietijos - Lenkijos karui, JAV konsulato buvo perspėtas grįžti į Ameriką. Bet jis nutarė palikti. Kai sunkiai prieš nacių kovojančią Lenkiją užpuolė ir Sovietų Sąjunga, jo parapiją okupavo rusai raudonarmiečiai, ir amerikietis kunigas čia pamatė pirmuosius grubius kovos ženklus prieš Bažnyčią ir kunigus. Gavęs Lovo arkivyskupo sutikimą, jaunas jėzuitas nutarė vykti, kaip eilinis darbininkas, į Uralo sritį Rusijoje ir ten apaštalausti. Pakeitęs pavardę, jis išvyko ten su keliais dviem jėzuitais.

Naujoje, nepažįstamoje vietoje ir labai sunkiose pareigose kunigas tuojau bandė skleisti Kristaus mokslą. Širdžių, kur toji sėkla kristų, atsirado daug. Bet tarp tų naujų parapičių būta ir šnipų. Ilgai netrukus, jis buvo areštuotas ir po kurio laiko atvežtas į Liubiankos kalėjimą Maskvoje.

Iššifravus tikrąją jo pavardę ir sužinojus, kad kalinys yra kunigas-jėzuitas, NKVD jį apkaltino kaip Hitlerio ir Vatikano šnipą. Kai 1941 m. rudenį vokiečių armijos priartėjo prie Maskvos, su keliais kaliniais iš Liubiankos kun. Ciszek buvo evakuotas į Rusijos gilumą. Vėliau kalėjo Butyrkose ir vėl Liubiankoje. Jo tardymai tęsėsi penkerius metus, galop liko vienas kaltinimas — Vatikano šnipas — ir 1945 m. jis buvo nu-

teistas 15 metų Sibiro vergų stovyklon. Dirbo ten Arktikoje, bet ilgiausią laiką praleido Norilsko apylinkėse. 1955 m. pavasarį, kai baigėsi jo bausmės laikas, dirbdamas anglių kasyklose, buvo jau tiek nusilpęs, jog atrodė nebesulauks bausmės pabaigos. Bet šiuo lemtingu momentu jėzuito gyvybę Kajerano vergų stovykloje išgelbėjo jaunas lietuvis gydytojas, autoriaus žodžiais, giliai tikintis katalikas, kurį savo knygoje mini Jono vardu. Šis jaunas lietuvis gydytojas ėjo tada visur pas rusus gydytojus ir stovyklos viršininkus, įrodinėdamas, kad kalinys jau esąs mirties akivaizdoje, todėl reikia jį perkelti bent į ligoninę. Ačiū lietuviui gydytojui, jis buvo vėliau paskirtas lengvam vežiko darbui ir čia sulaukė bausmės pabaigos. Kaip dar vėliau šis kunigas Norilsko ir Krasnojarsko miestuose krikštijo lietuvių vaikus, kaip kiekvieną sekmadienį lietuviams tremtiniams laikė ten mišias, jau būtų atskira tema. Bet dabar sukim prie didžiojo vergų sukilimo, kurį pats pergyveno ir aprašo kun. W. Ciszek, SJ.

"Mes geriau krisim laisvės kovoj, negu po vergo našta"

Norilsko miestą, gulintį taigoje, supa visa eilė vergų stovyklų, o mieste vergų rankomis buvo pastatyta elektros jėgainių ir fabrikų. Pačios stovyklos paženklinotos numeriais. Apie 1952 m. tik numeriais jau buvo paženklinoti bei šaukiami ir kaliniai. Tai dar labiau išskaudino ir taip jau iškankintus ir nužmogintus stovyklų vergus-kalinius. Jau 1952 m. vasarą Norilsko vergų stovyklose prasidėjęs bruzdėjimas. O 1953 m. sausio mėn. vergai sužinojo, kad Stalinas sergas, kad Kremliuje areštuojami daktarai. Stovyklų sargybiniai pastebėjo ištartiną vergų judėjimą. Nuolatos ėmė tikrinti kišenes, ieškodami peilių, kirvių, gelžgalių ir kitokių tariamų ginklų. 9 val. vak. vergų barakai būdavo užrakinami ir prie jų pastatomos sargybos pačiame stovyklų viduje, nežinūnt, kad stovyklas supo kelios eilės spygliuotų vielų ir sargybos bokštai. Sunkvežimiai vairuotojai, atvažiuavę iš kitur, pranešdavo apie tai šen, tai ten prasiidėjusius neramumus. Vieną dieną du jauni lietuviai užmušė juos terorizavusį brigadininką, ir tai buvo jau pirmieji revoliucijos ženklai stovykloje Nr. 5. 1953 m. pradžioje stovykloje susidarė Revoliucionierių komitetas, vadovaujamas buv. raud. armijos karininko Michailo.

1953 m. kovo pradžioje (dienos nemini) per garsiakalbius viešai pranešta, kad mirė Stalinas. Stovyklos Nr. 5 vergai tuojuo ženkla susisiekt su netoli esančia moterų stovykla. Revoliucinio komiteto pirm. Michailo viešai deklaravo, kad vergai daugiau nebedirbs, kol nebus išklaustyti jų reikalavimai: nuimti kalinių numerius, kartą per mėnesį leisti parašyti laiškus namiškiams, aštuonios darbo valandos, užmokestis už darbą, užmokestis už antvalandžius ir t. t. (224 psl.).

Vergams sustreikavus, stovykloje Nr. 5 sargybiniai atidengė ugnį ir nušovė porą žmonių. Įsiutusių vergų minia ėmė versti sargybinių bokštus, sudarė savo policiją ir įvedė savąją tvarką. Su stovyklos viršininku atvyko ir partijos atstovai iš Norilsko ieškoti susitarimo. Revoliucinis k-tas įteikė tuos pačius reikalavimus. Naktį atvyko kariuomenės daliniai ir apsupo stovyklą, o kaliniai, nepaisydami kariuomenės, su deramomis iškilėmis laidojo pirmąsias sukilimo aukas. Revoliucinis k-tas viešai skelbė: "Mes

geriau krisim laisvės kovoj, negu po vergo našta."

Po keturių dienų, vergams pristačius karštos sribos ir košės, streikas buvo laikinai atšauktas, ir visi išėjo į darbus. Bet balandžio viduryje aplink stovyklą ir aplinkėse pasirodė tiek kariuomenės, kad ginkluoti kariai stovėjo petys prie peties. Vergai vėl sustreikavo. Stovyklų viduje iškilo dideli plakatai: "Padėkite mums išsilaivinti nuo žmogžudžių". Kaliniai apsiginklavo kirviais, peiliais, geležimis ir kuolais. Gor Stroj fabrike tokiais ginklais vergai pasitiko juos šturmuojančius kareivius. Į kulkų lietuvių atsakė gelžgaliu, plytos ir akmenys, atsitraukę į plieninius kareivių šalmus. Jėgos ir ginklų persvara sukili-

mas Gor Stroj buvo palaužtas, vergai surūšiuoti ir išvežioti nežinomomis kryptimis.

Bet stovykloje Nr. 5 sukilėliai dar tesilaikė. Michailo vadovaujamą Revoliucinį k-tą skelbė: "Mums belieka vienas kelias — laisvė ar mirtis".

Balandžio pabaigoje per garsiakalbius pranešta, kad su Revoliuciniu k-tu tartis atvyko atstovai iš Maskvos. Michailo su savo vyrais atėjo į derybas. Atstovai iš Maskvos pranešė, kad mirė Stalinas, kad vergų stovyklos turės būti perorganizuotos, nes esą neramumų ir Karagandoje ir Vorkutoje ir kitur. Revoliucinio k-to vyrai prašė atstovų iš Maskvos, kad būtų žmoniškiau su vergais elgiamasi, kad jiems būtų sugrąžintos žmogaus teisės. At-

stovai iš Maskvos užtikrino, kad visa tai bus padaryta, tik pirma vergai turį grįžti į darbus. Bet Revoliucinis k-tas Maskvos atstovais nepasitikėjo ir pažadėjo į darbus grįžti tik tada, kai bus priimti jų reikalavimai.

1953 m. birželio pabaigoje, sukilimui užsitęsęs kelias savaites, stovyklą Nr. 5 vėl apsupo dideli, gerai ginkluoti kareivių daliniai. Pirmasis prieš karius ir jų ginklus, anot kun. W. J. Ciszek, šokęs lietuvis Jurgis, buvęs boksioninkas, didelėmis plačiomis rankomis. Jis iššokęs iš vergų minios ir ėmęs sviesti akmenis į kareivius. Jurgis krito vietoje nuo kareivių šūvių. Į kalinius paleista automatinio pistoleto ugnis, ir jie buvo kariuomenės jėga palaužti. Revoliucinio k-to nariai

tada arba patys nusižudė arba buvo suimti ir išvežti. Į mažus būrelius išskirstė ir išvežiojo beveik visus šios stovyklos kalinius. Kunigas W. Ciszek, SJ, pateko į anglių kasyklas Kajerkanė, kur jį, kaip minėjome, paskutiniomis mėnesiais išgelbėjo lietuvis gydytojas

Kai vėliau šis kunigas aplankė Norilsko stovyklą Nr. 5, jis rado ten jau visai kitas sąlygas: vietoje 5,000 vergų, bebuvo tik 1,000, barakai perstatyti, sienos baltai išdažytos. Jau nebebuvo kalinių numerių, vergai gavo alga už darbą, stovykloje įrengta krautuvė su įvairiais reikmenimis bei maistu, žmonės galėjo nusipirkti cukraus, duonos, saldainių ir tabako ir kartą į mėnesį pasiųsti laiškus namiškiams.

Kaip matome iš šių autentiškų pasakojimų, Sibiro vergai, nors ir nemažai aukų sudėję, savo visuotiniu sukilimu užtikrino ateičiai sau ir kitiems žymiai geresnį gyvenimą ir lengvesnes sąlygas. Taipgi mums įdomu ir tai, kad Norilsko vergų stovykloje Nr. 5 jauni lietuviai vergai buvo pirmųjų tarpe: jie pirmieji sutvarkė žiaurų brigadininką, prieš pat prasidedant sukilimui;

lietuvis boksioninkas pirmasis su akmenimis šoko prieš atvykusių sukilimą malšinti karių gretas; jaunas lietuvis gydytojas išgelbėjo ir šių žiaurių įvykių liudininko — amerikiečio jėzuito — gyvybę. Jei gilintumės toliau į to kunigo darbus, vėliau jau laisvai gyvenusio Norilsko mieste, rastumėm ten ir lietuvių kunigų ir dvi lietuvaite, taip kruopščiai priežiūrėjusias amerikiečio kunigo koplyčią augančiam Norilsko pramonės mieste, tolimajame Sibire.

Kai Baisiojo Birželio minėjimuose ir J. Sasnausko "Requiem" skambant ir kitoms susikaupimo valandoms primenant aną baisią epochą, susikaupsime savo mintyse, nepamirškime ir tų nežinomų pilkųjų kovotojų, kurie, Stalino erai baigiantis, pradėjo sukilimus Sibiro vergų stovyklose, juos laimėdami ta prasme, kad daugeliui lėmė sugrąžinimą tėvynėn, kur jie ir šiandien tyliai ir kantriai dirba savo tautos išlikimo labui.

VI. Rmjs.

Vincas Mykolaitis – Putinas

KYRIE, ELEISON...

Aš be Tavęs kaip trintanti smiltelė.
Kaip tirptantis šešelis vakarų...
Kaip jūrose paklydusi valtėlė,
Beblaškoma gyvenimo audrų.

O Kyrie, o Kyrie, eleison!
O Viešpatie, pasigailėk mane!
Nuo Tavo kojų niekur niekur neisiu —
Pažvelk į mano vargo grandines...

Marijos rankos šventos ir nekaltos
Tau mano malda neša nuolatos.
Per ją mūs širdys kenčiančios sugeltos
Tau, Kyrie, eleison vis kartos...

Kasdien šį ilgėsingą šauksmą didį
Tikėjimas, viltis ir meilė lydi...

CHRISTE, ELEISON...

Kaip lapai krinta visos mano dienos
O jų takais tik nuodėmės nešios...
Pašauki Tu mane — ir stosi vienas
Atsiskaityt už žingsnius žemės šios.

Nebausk mane, Karaliau didis, Kristau,
Paklydusio gyvenimo kelios...
Aš į Tave akų pakelt nedrįstu,
Tiktai gailiuos, visa širdim gailiuos...

O mano sielos prašymą bežodį
Prie Tavo sosto Motina atskleis,
Nes jai — kaip Betsabėjai — vien duodi,
Per ją ir mano nuodėmės ateis!

Christe, eleison — šaukiam nusidėję,
Marijos širdyje viltis sudėję.

KYRIE, ELEISON...

O Kyrie, eleison! — šauksmą graudų
Siunčiu prispaustas nuodėmės vargų...
Ir už kaltes, ir už klaidas vis raudu,
Nesuprastas ir paliktas draugų...

Tau per Mariją viską praaukojau,
Ką iš Tavęs, kaip dovana, gavau.
Ir savo skunda Tau dedu po kojų,
Ir kuo esu, ir kuo lig šiol buvau...

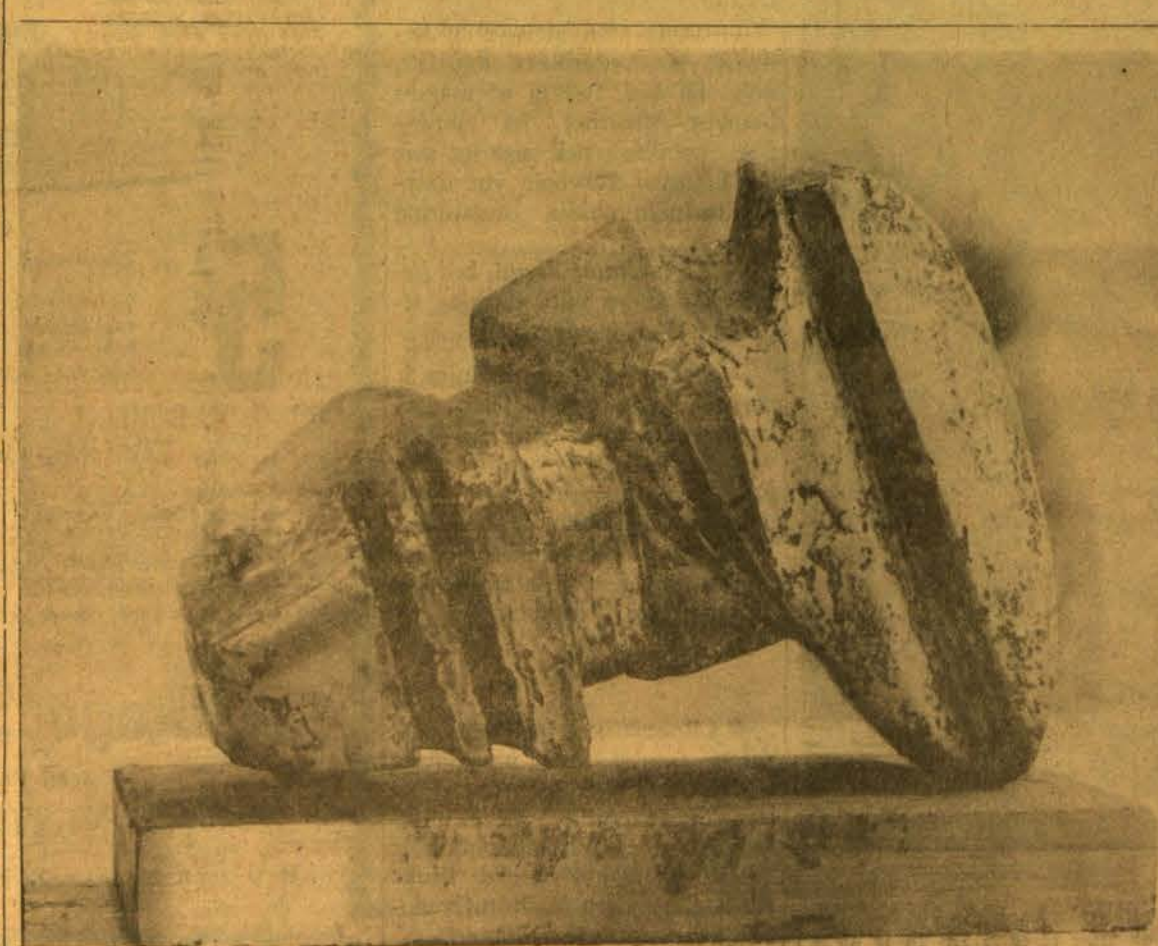
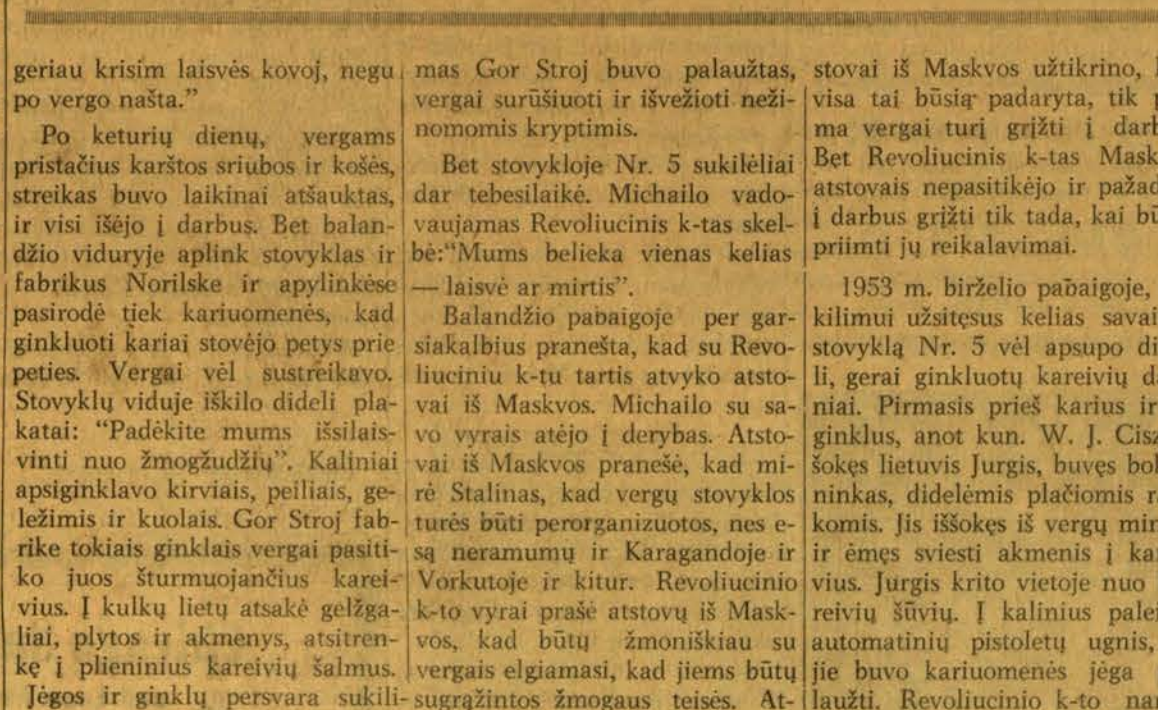
Aš trokštu daug labiau Tave mylėti,
Negu buvau įdeidęs pračyti...
Visi vargų keliai man bus saulėti,
Kai Tavo meilė užtekės šaukti.

Ir Tavo meilės alksis vis didės,
Kol nenurims gelmėj Tavo širdies.

(Šiuos tris Vinco Mykolaitio - Putino sonetus skaitytojui pateikiame, minėdami dvejų metų sukaktį nuo poeto mirties. Putinas mirė Lietuvoje 1967 m. birželio mėn. 7 d. Skelbiami čia sonetai niekur nėra spausdinti, o paimiti iš tos poeto kūrybos, kuri, jam mirus, nuorašų nuoraša sklinda tarp nuoširdžių poezijos gerbėjų.)

VINCAS MYKOLAITIS - PUTINAS

Nuotr. A. Sutkaus

Elena Kepalaitė
Iš birželio 15 d. Los Angeles atidaremos parodos

Svajotojas (bronzos)
Nuotr. V. Maželis

Elenos Kepalaitės skulptūrų paroda

— Skulptorės Elenos Kepalaitės kūrinių paroda rengiama Los Angeles, Calif. birželio 15 — per Lietuvų dieną, Sv. Kazimiero parapijos salėje. Bus išstatyta įvairių skulptūrų darbai, piešiniai, tapybos kūriniai, kurių didesnis dalis sukurta šiais metais.

E. Kepalaitė, kaip žinia, yra drauge ir išraiškos šokio menininkė, šokusi Europoje, Australijoje, Kanadoje, Amerikoje. Gyvendama Australijoje, pradėjo domėtis tapyba, dalyvavo dailininkų organizacijose ir jų rengiamose parodose. Intensyviau

mena studijavo Toronte ir New Yorke, kur atsidėjo beveik vien skulptūrai. Jos skulptūros paroda surengė Brooklyno meno muziejus, vieną parodą buvo surengę ir lietuviai. Šios parodos katalogui įžangą parašė žymusis skulptorius Jokūbas Lipšcas, kilęs iš Druskininkų. Su savo skulptūros kūrinių dalyvavo Philadelphiajos muziejaus parodoje, šiemet dalyvavo dviejose geroje parodose New Jersey valstybėje ir Conn. valstybėje. Skulptorė pastoviai gyvena New Yorke.

Amerikiečių profesorius, pamilęs lietuvių literatūra

Pokalbis su beletristu ir poetu Charles Angoffu

UOZAS PRUNSKIS

Amerikietis rašytojas, 40-ties knygų autorius Charles Angoff, didelis lietuvių bičiulis, pravažiudamas pro Chicago gegž. 31 d. buvo pusdieniui sustojęs pasi- svečiuoti su lietuviu, susipažinti su eile mūsų kultūrininkų, pasigrožėti eile lietuvių pastatų ir pasigėrėti mūsų kultūriniais lai- mėjimais. Jis jau 17 metų kai dės- to literatūrą Fairleigh Dickinson universitete, Rutherford, N. J. Profesorius pareigos nesutrukd- jo kūrybinių polėkių. Rudenį iš- eis nauja jo beletristikos knyga ir naujas poezijos rinkinys.

Kaip rašytojas ir literatūros specialistas, jis vasarai pakvies- tas į Californiją, kur apsigyvenęs Los Angeles mieste dėstys roma- nų ir novelių kūrybos teoriją bei skaitys savo poeziją įvairiuose Californijos miestuose.

Teko su profesoriumi praleis- ti pora valandų ir išsikalbėti.

— Kaip Jūs, Profesoriau, su- pažinote ir taip susigvenote su lietuviu? — paklausiau.

— Prieš 20 metų Stepas Zo- barskas buvo mano studentas New Yorko universitete. Malo- nus žmogus. Pradėjęs leisti kny- gas anglų kalba, jis su manimi palaikė dar glaudesnį ryšį. Esu parašęs apie 40 įžangų jo leidžia- moms knygoms. Per jį pamilau ir lietuvių literatūrą. Atrodo, kad Dievas myli mažas tautas. Jos duoda nuostabių dalykų. Prisi- minkime tik Graikiją, Palesti- ną, Daniją, o taip pat ir Lietu- vą. Net ir didžioji Italijos, Vo- kietijos literatūra gimė tada, kai jos buvo išsiskaidžiusios į mažas valstybes.

— Kokie lietuvių kūrinių y- pač atkreipė jūsų dėmesį?

— Mane labai žavi jūsų liau- dies pasakos. Jūs taip dideli šio- je srityje, kaip rusai su Krylovu ir prancūzai su La Fontainu. Lie- tuviai taip pat davę gerų sa- tyros kūrinių. Man giliai atmin- tin yra istrigė Kudirkos "Tilto at- siminimai". Ispūdingas, pavyz- džiu, yra ir Gliudos romanas "Namai ant smėlio". Baronas y- ra irgi gerų dalykų parašęs. Mėg- tu jo paskutinę knygą "Trečioji moteris".

— Kokį Jums išpūdį daro lie- tuvių poeziją?

— Siek tiek jos skaičiau, bet ge- rai nepažįstu ir nenoriu kalbėti apie tai, ko nežinau. Esu skaitęs Landsbergio poezijos ir dramos kūrinių, ir pasakysiu, kad juos mėgstu.

— Kokias norėtumėt duoti su- gestijas lietuviams rašytojams?

— Rašyti! Manau, kad jie ga- lės ir turės padaryti stambų įna- šą ne tik lietuvių kūryboje, bet ir praturtindami Amerikos litera- tūrą. Juk armėnai, skandinavai, žydai ir eilė kitų mažumų yra da- vę ryškų įnašą į Amerikos litera- tūrą. Esu tikras, kad lietuviai ga- lės duoti net didesnį įnašą.

— Kokį Jums daro išpūdį ang- liškieji lietuvių kūrinių vertimai?

— Nemoku lietuvių kalbos ir negaliu palyginti, kaip jie tikslūs. Tačiau angliškas vertimo tekstas yra sklandus, tinkamas skaity- bai. Ir tą galiu pasakyti beveik apie visus per paskutinius 15 metų į anglų kalbą išverstus lie- tuvių kūrinius.

— Ką Jūs siūlytumėt parink- ti vertimams ateičiai?

— Duokite pavyzdžių iš visų savo kūrybos sričių, o ypač liau- dies pasakų, beletristikos. Turė- site pasisekimo. Sunkiau yra vers- ti poeziją. Beje, ypač turiau pa- girti lietuvių enciklopediją. Tuo- jūs galite didžiuotis.

— Ar Jūs nemanote, kad kar- tais kuris nors lietuvių kūriny-

galėtų būti panaudotas filmui susukti?

— J. Gliudos romanas "Na- mai ant smėlio", manau kad ga- li patekti ir į filmus.

— Kokius lietuvių jums teko arčiau pažinti?

— Visų pirma Stepą Zbarską. Jis turi sugebėjimų ir gerai dir- ba. Per jį susipažinau su prel. V. Mincevičiumi, kai teko lankytis Romoje. Mes su žmona tada ir apsigyvenome lietuvių viloje. Vieną kartą ten išbuvome dvi savaites, kitą arti keturių. Malo- ni vieta. Su prel. Mincevičiumi susirašinėjame. Tai gabus ir darbštus žmogus. Nusiunčią jam žurnalų, knygų. Kai tekejo mū- sų duktė, pasiuntėme jam kvie- timą atvykti į vestuves. Dėl dide- lio nuotolio atvykti negalėjo, bet net dovana prisiuntė.

Turėjau progos susipažinti su tėvu Leonardu Andriekumi. E- su JAV poetų draugijos pirmi- ninkas, ir pereiniais metais mes turėjome vakarą, skirtą lietuvių poezijai. Tėv. Andriekus atvyko su paskaita, su savo poetinės kūrybos ištraukomis. Tai buvo puikus įvykis, kurio negalima už- miršti. Pirmą kartą JAV poezijos draugija pripažino lietuvių poezi- ją. Tėv. Andriekus mane ir žmo- ną pakvietė pas save į vienuolį- ną Maine valstijoje. Mano žmo- nos motina kilusi iš Lietuvos, iš Vilkaviškio.

— Kaip plačiai siekia ameri- kiečių poetų draugija, kuriai Jūs vadovaujate?

— Plačiai. Turime narių ne tik visuose JAV centruose, bet net ir Indijoje, Europoje, Hava- juose ir kitur.

— Ką Jūs manote apie ameri- kiečių poetinę kūrybą?

— Reikia pripažinti, kad da- bar jaučiamas šioje srityje šoks toks apsnūdymas. Mes esame to- li nuo didžiųjų dienų, kada, pa- vyzdžiui, reikėsi Emily Dickin- son, bet ir dabar daug geriau reiškiamės, negu kiti galvoja. Per paskutinius 20-30 metų turėjome

Prof. Charles Angoff su Ponia lankosi "Draugo" redakcijoje.

tokius poetus, kaip Frost, Robin- son, Williams, Jeffers, Millay. Neturime ko gėdytis. Nesame ant kalno, kaip buvome, bet ne- same ir dauboje. Tarp naujes- niųjų kūrėjų suminėtinai Aiken, Cummings, Snodgrass.

— O kokius garstuosius ame- rikiečių prozininkus norėtumė- re suminėti?

— Faulkner, Hemmingway, O'Connor; iš gyvųjų — Kali- sher.

— Chicagoje neseniai mirė po- etas Rago. Ką apie jį pasakytu- mėtė?

— Tai buvo labai geras žur- nalo "Poetry" redaktorius. Pui- kiai redagavo. Jau jis turėjo būti universiteto profesoriumi, bet mirtis pakirto. Jis savo paties po- etinė kūryba nebuvo tarp pir- maujančių.

— Kurios iš Amerikos katali- kų rašytojų pirmiausia suminė- tumėtė?

— O'Connor. Kitas — konver- titas Tennessee Williams. Taip pat konvertitas Robert Lowell. Šių ir kitų vardai yra žinomi li- teratūros sluoksniuose.

— Jūs pats, herods, neseniai e- sate laimėjęs premiją už savo kū- rūbą?

— Laimėjau neseniai dvi pre- mijas. Vieną iš žydų knygų tary- bos už geriausią 1968 metų kny- gą apie žydų gyvenimą — "Me- mory of Autumn". Esu vieninte- lis, kuriam ši premija jau buvo reiškiamė, negu kiti galvoja. Per paskutinį 20-30 metų turėjome

už veikalą "In the Morning Light". Antrą premiją gavau š. m. gegužės 28 d. iš Žydų filant- ropų federacijos. Premijos pasky- rimo rašte sakoma: "Jis pavaiz- davo geriau negu kas kitas žydų šeimos ir bendruomenės gyveni- mo pozityvius aspektus". Esu pir- masis, gavęs šią premiją. Galiu dar suminėti, jog esu vienu iš pa- tarėjų "Who is Who" redakcijo- je.

— Ką dabar spaudai ruošiate?

— Rudenį išeis devintas to- mas, pavadintas "Winter Twi- light", romanų serijoje, kur va- dovaujantis charakteris yra Po- lonsky. Prieš tai bus novelių rin- kiny. Po to seks trečia mano poezijos knyga ir tomas išrau- kų iš mano dienoraščių.

— Koks dabar iš amerikiečių galėtų būti sekantis Nobelio li- teratūros premijos laimėtojas?

— To negalima pasakyt. Bi- jau spėliot.

— Kaip vertinate hipių poe- ziją?

— Jų pirmiausias rašytojas yra Ginsburgas. Tai tragiška fi- gūra. Jis turi sugebėjimų, bet tiek veržiasi atrodyti "išsilaisvines" iš praeities tradicijų, kad jis sako ir daro daug paikų dalykų. Saky- čiau, kad visas hipių sąjūdis ne- davė nei vieno gero poeto.

— Kokius linkėjimus norėtu- mėtė pareikšti lietuviams ir Lie- tuvai?

— Tikiu, kad netolimoje atei- tyje lietuvių literatūra pasidarys taip plačiai gerbiama už savo vertybes, kad pirmą kartą lietu- vis rašytojas gaus Nobelio premi- ją.

— Kas verčia taip manyti?

— Nesakyčiau, kad manau, bet viliuos. Lietuvių literatūra, kurią skaičiau, yra pirmos klasės. Kai kurie lietuvių romanai yra taip geri, kaip Nobelio premija apdovanotųjų Šemos Lagerloef ir Knuto Hamsuno.

— Ar rasite laiko ir noro su lietuviu bendradarbiauti ir a- teityje?

— Turiu viltį ateityje su lie- tuviu bendradarbiauti daugiau, negu iki šiol, nes gi aš mėgstu lietuvių literatūrą. Jei nemėg- čiau, nebūčiau tiek sugaišęs prie jos Lietuvių kūryboje yra daly- kų, turinčių aukštą literatūrinę vertę.

— Ką turėtumėte daryti, kad lie- tuvių literatūra būtų daugiau ži- noma JAV-se ir pasaulyje?

— Rašyti vertingus kūrinius ir verstį į anglų kalbą. Tikiu, kad lietuvių literatūra netrukus prasi- vers ir žmonės ją vertins taip, kaip ji to nusipelnė. Pvz į žy- dų literatūrą šiame krašte ilgai mažai kas kreipė dėmesio, o da- bar vargu ar rasi laikraštį, ku- ris jų veikalų nediskutuotų.

• Lituanistikos institutas pla- nuoja naujus savo prezidiumo rinkimus. Labai galimas daly- kas, kad naujasis prezidiumas bus išrinktas iš Philadelphiaje ir Washingtone gyvenančių litua- nistų. Šiuo metu institutui vado- vauja dr. Aleksandras Plateris.

Architektūra, jos šiandieniniai siekiai ir mes

Praktinis seminaras profesionalams ir suinteresuotai publikai. Dail. Bronės Jameikienės vitražiniai darbai bus išstatyti ypatinga proga birželio 13, 14 ir 15 dienomis Lourdes High School, 4034 West 56th Street, Chicagoje.

Šią, antrastėje pažymėtą pro- gą organizuoja Chicago's Pietva- karių meno taryba, bendradar- biaudama su Amerikos Architek- tų institutu (AIA), Illinois Tech- nologijos institutu (IIT), Per- kins and Will, Talman Savings ir kitomis architektų, inžinierių, statybininkų ir finansininkų įstai- gomis bei firmomis. Šios progos tikslas ir uždavinys: trijų dienų seminaras — programa birželio 13, 14 ir 15 dienomis, kurios metu bus paskaitos, diskusijos ir ga- limybė pamatyti Vidurio Ameri- kos architektūros naujausius pa- vyzdžius modeliuose, fotografijo- se ir skaidrėse.

Birželio 13 dieną, 7 val. vak., bus uždara sesija (tik su pakvie- timu) architektams, statybinin- kams, inžinieriams, nekilnojajo- mo turto agentams, bendruo- menės vadovams ir spaudos at- stovams. Šioj sesijoj bus proga dalyviams susipažinti, pamatyti dail. Jameikienės skaldyto stiklo vitražus ir kitus eksponatus, ypa- tingai fotografinę 100 Chicago's pastatų parodą, ir išgirsti dvi A- merikos Architektų instituto na- rių paskaitas šiomis temomis: "Namai ir jų problemos mieste" ir "Architektūra ir dolerio kla- simas".

Birželio 14 dieną, 7 val. vak., bus vieša sesija bendrai publikai, kuri prasidės diskusija: "Gyve- namos apylinkės pastovumas". 7:30 val. vak. bus antra diskusi- ja: "Gyvenamos apylinkės page- rinimas". 8 val. vak. visos paro- dos ir eksponatų bus atviri bend- ram apžiūrėjimui.

Birželio 15 dieną bus dviejų dalių programa. Nuo 10 val. ry- to iki 5 val. vakaro visos paro- dos ir eksponatų bus atviri bend- ram publikos lankymui. 7 val. vak. Amerikos Industrinių archi- tektų sąjungos nariai diskutuos įvairius apartamentinių namų statybos bruožus. 7:30 val. vak. Peter Pointer iš Illinois Techno- logijos instituto kalbės apie "Svarbesnių pasikeitimų galimy- bes senose miesto apylinkėse". Po šios paskaitos ir diskusijos visos parodos bei eksponatų vėl bus atviri publikos apžiūrėjimui. Be dail. Br. Jameikienės šiame seminare iš lietuvių dar dalyvaus architektai Albertas Kerelis ir Jonas Mulokas.

Architektūra ir šiandieni- niai jos siekiai gali būti įdomūs

Platinkite "Draugą".

dėl įvairių priežasčių. Pirmiau- sia, šis seminaras sudarys proga profesionalams, kurie yra tiesio- giniai surišti su praktinėmis sta- tybos, interjero ir dekoracijos

Dail. Bronė Jameikienė, kurios darbu parodą rengia Chicago's Pietvakarių meno taryba, bendradarbiaudama su Amerikos Architektų institutu ir Illinois Technologijos institutu.

problemomis, susitikti, susipažinti ir pasidalinti šios svarbios ir plačios srities vėliausia informa- cija.

O bendroji publika turės pa- rankią proga užgirsti specialistus, pasisakančius konkrečiais staty- bos, perstatymo, interjero, senų pastatų pagerinimo klausimais, ir pamatyti įvairias parodas bei architektūrinius eksponatus.

• Algirdo Grigaičio nuotrau- ku paroda šiandien (birželio 7 d.) atidaroma Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, 4012 Archer Ave., Chicagoje. Paroda mu- ziejuje tęsis iki liepos 11 d. Lan- kymo valandos kasdien nuo 1 val. popiet iki 4 val. 30 min.

Algirdas Grigaitis, kurio me- niškomis nuotraukomis puošiasi ir mūsų laikraščio puslapiai, y- ra vienas iš pirmiejių ir kūry- bingai besireiškiančių foto me- nininkų. Fotografuojamas ob- jektas jam visada tarnauja iš- rašingam savęs išsakymui. Y- pač išpūdingus efektus A. Gri- gaitis išgauna, fotografuodamas tamsioje. Ne vienam savo darbe jis, fotografuodamas realius ob- jektus, pasiekia tiesiog surrealis- tinio abstrakto efektų. Vienoje vietoje ir vienu kartu dabar pa- matyti didesnį kiekį Algirdo Gri- gaičio darbų yra reta ir maloni proga.

• Apie vokiečių nacionalso- cialistinį genocidą Lietuvoje vei- kalą ruošia dr. Domas Jasaitis. Knygoje bus plačiau nušviestas žydų naikinimas Lietuvoje ir lie- tuvių pastangos nelaimingiesiems padėti. Turį tuo reikalu medžia- gos ar galį suteikti kitų informac- ijų, prašomi rašyti adresu: Dr. D. Jasaitis, 220 No. Seventh Ave., Mount Vernon, N. Y. 10550.

1969 PLYMOUTH

2 DURŲ, TIK \$1,895.00

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

800 vartotų ir gerame stovyje automobilių —
pirksite labai pigiai — urmo kaina.

Chicago Savings
and Loan Association

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami rūks-
tantinėmis. Mažiausiai turi
būti \$9000. Pelnas mokama
kas šeši mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių
sąskaitų

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks.
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

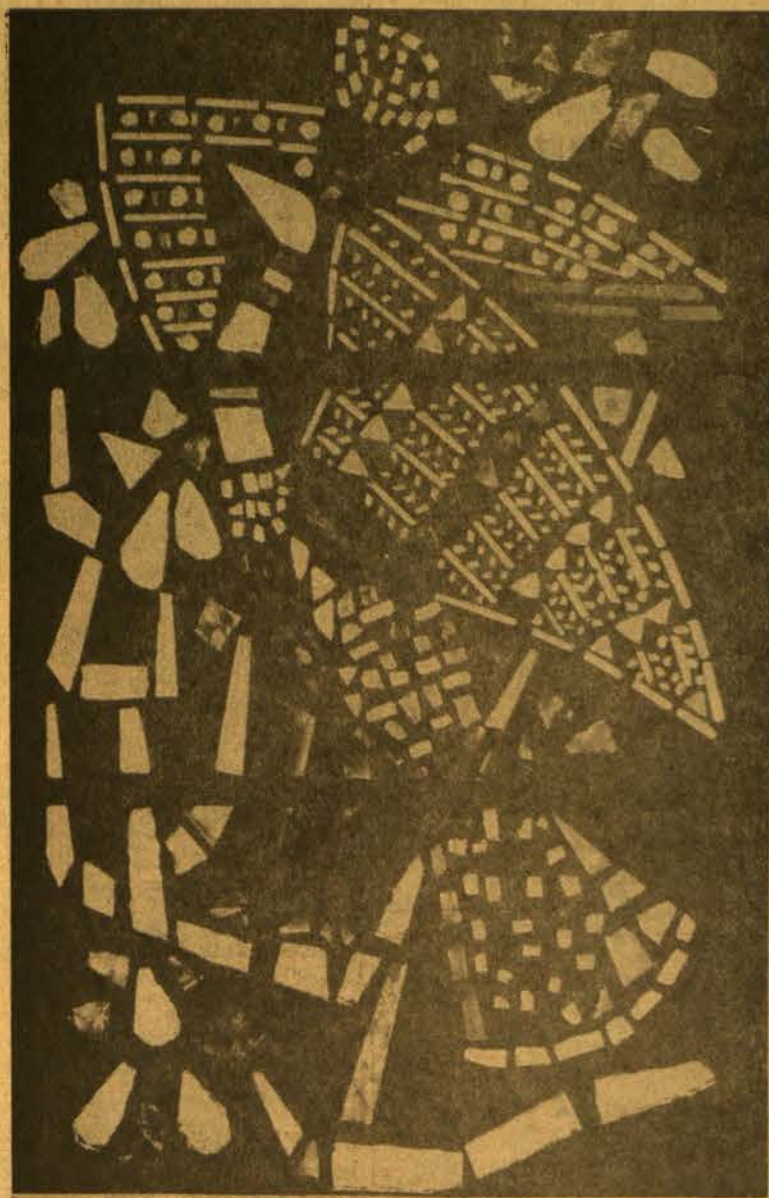
Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Bronė Jameikienė

(Vienas vėliausių dailininkės skaldyto stiklo darbų, kuris bus išstatytas jos parodoje Lourdes aukštesniojo mokykloje birželio 13, 14 ir 15 d.)

Paukštė

Gediminas Jokubonis (g.1927)

Paminklas Priešpilio aukoms
Nuotr. M. Sakalauskas

Baltų ir slavų kalbų ryšiai

J. DAINAUSKAS

"University of California Press" leidykla (1966 m.) išleido veikalą "Ancient Indo-European Dialects" su tekstais rašiniui, kurie buvo pateikti Indo-Europinės lingvistikos konferencijoje, įvykusioje 1963.IV.25-27 d. Kalifornijos universitete, Los Angeles mieste. 247 psl. knygoje pateikta 14 studijų - paskaitų. Leidinį spaudai paruošė Kalifornijos universiteto profesorius-kalbininkas Henrik Birnbaum ir Jan Puhvel.

Tarp tų studijų yra ir (139-151 psl.) prof. A. Senno rašiniai: "Relationships of Baltic and Slavic", kuriame jis, polemizuodamas su profesoriais - kalbininkais: vengru Oswald Szemerényi, rumunu Manu Leumann, prancūzu Andre Vaillant (Vakarų Europos autoritetas slavistikoje), lenku Kurylowicz, užginčija jų teigimus, kad baltų bei slavų kalbos ilgiausiai iš visų indoeuropiečių kalbų išlaikiusios tarpusavio bendrumą. Vaillant teigė, kad baltų-slavų bendrumą suardė tik gotų kraustymasis nuo Baltijos pakraščio į Rytus, Juodosios jūros link, prasidėjęs antrajame šimtmečiu po Kristaus. Vaillant taip pat manė, jog Plinijaus bei Tacito minimi "Venedai" buvo baltų-slavų protautė (Urvolk), bet jis, sako Sennas, pamiršo Tacito aiškus (Aesti), kurie neabejotinai buvo baltai-prūsai. Tiesa, Tacitas aiškaus vaizdo neduoda, nes viename savo veikalų "Germania" skyrė mini aiškus (Aesti), gi kitame - venetus, kaip gentis, gyvenusias tame pačiame Baltijos pakraštyje. Keistoka tik, kad graikas Claudius Ptolomejus (gyvenęs Aleksandrijoje apie 140 m. po Kr.) gana smulkiai išvardindamas Baltijos pajūryje gyvenančias tautas, aiščių nemini. Vis dėlto, sprendžiant iš tų tautų i-pročių aprašymų, mano Sennas, galima padaryti tik vieną sprendimą: Tacito aprašytieji, gintarą žvejojantieji aiščiai Ptolomejaus yra vadinami "Ouenedai". Ptolomejus juos laiko pagrindi-ne tauta, gyvenusia tame (tarp dabartinės Dancigo įlankos ir Kuršių marių) plote. Gotai pas Ptolomejų yra lokalizuojami žemiau venetų, išilgai Vyslos upės. Šešto šimtmečio istoriografas Jordanas užrašė, kad gotų karalius Hermanarichas IV šimtmečiu po Kr. užkariavo venetus (kurie buvo žinomi Venetų, Antų, Sclavenų vardais) ir aiščius.

Neabejotina, kad Vaillant'o

Dar apie Teilhard de Chardin

J. VENCKUS S.J.

"Aiduse" (Nr. 8,9 ir 10, 1968 m.) pasirodė dr. Ant. Maceinos straipsniai apie Pierre Teilhard de Chardin. Jis savo straipsnius pavadino Religija ir evoliucija. Dar pridėjo pastabą ar priedą: Kritinės pastabos Teilhard de Chardin pasaulėžiūrai. Be abejo, dr. Maceina, būdamas didelis ir žymus filosofas, yra labai tikęs turėti savo mintis apie Teilhard de Chardin, todėl šito straipsnio autoriui, tebūdamas tik šioš toks gamtininkas, nė kiek nemano su juo eiti į diskusijas ir svarstyti, ką Chardin, kaip katalikas ir gamtininkas, neturėjo sakyti ir ką privalejo geriau pasakyti ir parašyti. Kiekvieno atveju, de Chardin pasidarė labai žinomas tikinčiųjų ir netikinčiųjų sluoksniuose, pasauliečių ir dvasiškųjų tarpe. Yra kunigų, kurie naudoja de Chardino veikalus savo pamokslams, paskaitoms ir dvasiškoms konferencijoms, kartais per studentų pamaldas net bažnyčiose skaitomus.

Dr. Maceina Chardinui prikiša: 1) kadangi žmogus visais (kūnu ir siela) yra kilęs iš gamtos, tai jis nėra tiesioginis Dievo kūrinys. 2) nebūdamas tiesioginis Dievo kūrinys, žmogus neturi Dievo kaip savo Tėvo. 3) neturėdamas Dievo kaip savo Tėvo, žmogus negali turėti nė religijos kaip asmeninio santykio su Dievu. 4) evoliucijos Dievas tad nėra ir negali būti religijos Dievas.

Šitos mintys, kaip pats autorius rašo, patiko dviem pasauliškiam: dr. J. Griniui (Muenchen'e) ir dr. J. Macerniui (Buenos Aires).

Dr. Grinius rašė: "Man visai netikėtai ir labai taiklus, gal nuostabiai gilus ir kritiškas, buvo pasisakymas dėl Teilhard de Chardin. Po Tavo žodžių man dabar aišku, kodėl Bažnyčia nebuvo davusi savo impri-matur, kol Teilhard de Chardin buvo gyvas". Tos pačios mintys patikiosios ir dr. Macerniui, kuris žadęs panaudoti jas savo iš-pańskiškai parašytoje knygoje. Bet dr. Maceina nenutylė, kad yra ir kitaip mąstančių apie Teilhardą, kaip tėvas pranciškonas Ambrozijus Prapas, kuris teisėtai, kaip kunigas ir teologas, gali pasisakyti, kas yra katalikiška, kas ne. (1968, Nr. 8, psl. 337)

Kodėl tokios skirtingos pažiūros? Darbingiausias Teilhardo laikotarpis buvo tie metai, kada popiežiaus buvo Pijus XI ir Pijus XII. Ypatinai savo griežtumu pasižymėjo Pijus XI. Paimek tik jo encikliką apie gimimų tvarkymą Casti Connubii. Tada ne tik gamtininkams, bet ir Sv. Rašto tyrinėtojams nebuvo lengva. Reikia atvirai pasakyti, kad evoliucija, kaip ji tada buvo dės-

tė, anot Senno, ne kokios bendros prokalbės prasme, o tik didesnio ar mažesnio dviejų skirtingų ir savarankiškų kalbų viena kitos poveikio prasme.

Toliau prof. A. Sennas užginčija Szemerényi (kuris daugiausia remiasi lenkų kalbininku Kurylowicz'iu) baltų-slavų "inovacijų", tariamai liudijančių apie tų kalbinių grupių bendrumą. Tokių "bendrųjų" Szemerényi randa net keturiolika. Profesoriui A. Sennas prikiša Szemerényi, kad jo pateikti duomenys apie baltų-slavų palatalizaciją (priebalsių minišinimas, pakeliant liežuviu vidurinę dalį prie gomurio) gali būti pagrįsti, tik slavų kalbomis. Bet ypač lietuvių kalbai šitai visai netinka. Latvių kalba, ilgas šimtmečius įtaigota rusų bei slavų kalbų, gal ir turi daugiau tokių rūšių atakmenų, bet jokių būdu ne lietuvių. Gi toponiminės studijos rodo, kad apie šeštąjį šimtmetį po Kr., t. y. iki to laiko kai latviai pasiekė Latgalę, rytinė dabartinės Latvijos dalis, nebuvo jokio ryškaus skirtumo tarp lietuvių bei latvių kalbų. Iš viso, sako Sennas, negali būti jokios kalbos apie kokią nors ano laiko bendrą baltų-slavų prokalbę.

bėti, anot Senno, ne kokios bendros prokalbės prasme, o tik didesnio ar mažesnio dviejų skirtingų ir savarankiškų kalbų viena kitos poveikio prasme.

Toliau prof. A. Sennas užginčija Szemerényi (kuris daugiausia remiasi lenkų kalbininku Kurylowicz'iu) baltų-slavų "inovacijų", tariamai liudijančių apie tų kalbinių grupių bendrumą. Tokių "bendrųjų" Szemerényi randa net keturiolika. Profesoriui A. Sennas prikiša Szemerényi, kad jo pateikti duomenys apie baltų-slavų palatalizaciją (priebalsių minišinimas, pakeliant liežuviu vidurinę dalį prie gomurio) gali būti pagrįsti, tik slavų kalbomis. Bet ypač lietuvių kalbai šitai visai netinka. Latvių kalba, ilgas šimtmečius įtaigota rusų bei slavų kalbų, gal ir turi daugiau tokių rūšių atakmenų, bet jokių būdu ne lietuvių. Gi toponiminės studijos rodo, kad apie šeštąjį šimtmetį po Kr., t. y. iki to laiko kai latviai pasiekė Latgalę, rytinė dabartinės Latvijos dalis, nebuvo jokio ryškaus skirtumo tarp lietuvių bei latvių kalbų. Iš viso, sako Sennas, negali būti jokios kalbos apie kokią nors ano laiko bendrą baltų-slavų prokalbę.

Sennas prileidžia, kad lietuvių kalba, ilgas šimtmečius būdama slavų kaimynystėje, buvo jų įtakojama. Bet apie tai reikia kal-

ma pasauliečių universitetuose žodžiu ir raštu, Vatikane, popiežiaus kongregacijose, nebuvo maloni ir todėl nepriimtina. Ir šio straipsnio autoriui nebuvo leista dėti evoliuciją viename Filosofijos fakultete Madride. Niekas tada nemanė Vatikane, kad de Chardino dėstoma evoliucija yra kas nors geresnio, tuo labiau, kad ta įtartina mokslo šaka dėstė toks temperamentingas ir iškalbus profesorius, kaip Teilhard de Chardin, kuris iš motinos pusės giminiavosi su tokiu ugningu Voltaire, o iš tėvo pusės su genialiu mokslininku, religiniu mistiku Pascal'iu.

Ilgai netrukus, Teilhardui buvo atimta katedra, jis buvo pašalintas iš profesūros, nežūrint tokio didelio pasiruošimo Sorbonos universitete ir tokio aukšto titulo Ph. D. (filosofijos daktaro). Visa tai tada jam pačiam ir jo Jėzuitų ordinui turėjo atrodyti kaip didelė nelaimė ir didelis pažeminimas. Bet šitai mokslininko studijoms išėjo tik į gerą. Chardinas buvo išsiųstas į Kiniją, kur jis dalyvavo antropologinių kasinėjimuose. Ten ir buvo atrastas tas garsusis Sinanthropus (kinų žmogus) 1930 m. Chardinas taipgi buvo pasiųstas į Pietų Afriką, kur matė ir Australopithecus 1936 m., kuris jau yra labiausiai panašus į šių laikų žmogų ir kuris jau var-tojės įrankius. Australopithecus yra iš Pleistoceno, kvartero tarp-snio, besitęsiančio dabar jau daugiau kaip vieną milijoną metų.

Teilhardo santykiai su Bažnyčia

Jo didžiausias nuopelnas yra, kad jis buvo ir pasiliko savo ordino ir Vatikano viršininkams ištikimas. Jo kasinėjimų darbo draugai, sužinoję, kad jis, de Chardin, negali spausdinti savo veikalų todėl, jog negauna im-pri-matur, jam tikrai patarė ap-leisti Jėzuitų ordiną ir net me-ti kunigystę. Jis tačiau to nepa-darė. Tokio masto mokslininkas, jis bet kur būtų galėjęs gauti profesoriaus vietą. Toks Teilhardo pasielgimas, religiniai, dvasiniai ir asketiškai imant, yra labai aukštai vertinamas, tai jo religinės ortodoksijos bene geriausias įrodymas. Gal čia ir glūdi pas-laptis, kodėl kunigai jį taip ger-bia. Yra be galo įdomu, kad Teil-hard de Chardin jau prieš 30-

Sacred Heart strives to bring out the best in every boy by helping each student to stifle selfishness and cultivate legitimate pride, self-respect and generosity.

RESIDENT GRAMMAR SCHOOL FOR
BOYS — GRADES 4 to 8

A 20-acre campus offers ample facilities for a well-balanced athletic program. Two large recreation areas and a spacious gym provide facilities for indoor activities including pool, ping pong, checkers, chess, weight lifting, craft work, tumbling and roller skating. Outdoor sports include football, baseball, dodgeball, hockey, basketball and track.

Weekly instruction is given during class hours.

CONDUCTED BY
THE BROTHERS OF THE SACRED HEART

HIGH RATES

4.75%
PER ANNUM
ON REGULAR
SAVINGS
CURRENT RATE

5.25%
PER ANNUM
ON INVESTMENT
BONUS
\$1,000 MIN.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

LA 3-8248

40 metų siekė to, ką vėliau Vatikano II susirinkimas pripažino leistinu ir teisėtu.

Teilhard, kaip katalikas

Šitas klausimas yra itin svarbus Teilhardo raštų vertinime. Jeigu kas įrodytų, kad jis buvo prastas katalikas, tada ir jo raštai pasidarytų kur kas labiau įtartini. Pirmiausia reikia pasakyti, kad Teilhard, kaip paleontologas parašė apie 170 grynai mokslinių savo specialybės straipsnių. Tai yra originalios mokslinės studijos, mokslininkų labai ver-

APDRAUDŲ AGENTŪRA

Namų, gyvenamųjų automobilių, sveikatos, atostigų, mokymų, ir kitų.

J. BACEVICIUS
6455 So. Kedzie Ave., PR 8-2233

VALOME KILIMUS IR BALDUS

Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis

J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.

2605 68th St. Tel. WA 5-2752

2501 68th St. Tel. WA 5-2752

3333 So. Halsted St. Tel. 254-3332

Didelis įvairių prekių pasirinkimas

E. ir V. ZUKAUSKAI

PARDUODAMI
IS MODELINŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galim
pirkti dalimis ir išmokėtinai.

SOUTHWEST FURNITURE CO

6200 S. Western Tel. GR 6-4421

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANKUS

Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos,

Tune-up ir Motorų Remontas

5759 So. Western Ave.

Kampus 58th Street

Telefonas — PRospect 8-9533

MOVING

SAUGU, PATIKIMA, KAINA

A. VILIMAS

823 WEST 34th PLACE

Telef. FRontier 6-1882

SACRED

HEART

SCHOOL

ANDOVER, MASS

01810

(617) 475-1443

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. birželio mėn. 7 d.

5

tinamos. Vatikanas prieš tuos jo raštus niekados nieko nėsakė, bet įtarinėdavo tik tuos raštus, kurie buvo susiję su evoliucija. Anų laikų Sanctum Officium (dabar Tikėjimo ir mokslo kongregacija) išleido 1962 m. birželio 30 d. Monitum, perspėjimą (Acta Apostolicae Sedis 54, (1962) psl. 526), kuriame Kongregacija perspėja

žmones, kad nesivaikytų naujorastus niekados nieko nėsakė, bet įtarinėdavo tik tuos raštus, kurie buvo susiję su evoliucija. Anų laikų Sanctum Officium (dabar Tikėjimo ir mokslo kongregacija) išleido 1962 m. birželio 30 d. Monitum, perspėjimą (Acta Apostolicae Sedis 54, (1962) psl. 526), kuriame Kongregacija perspėja

(Nukelta į 7 psl.)

Minint mūsų biznio

25 METŲ SUKAKT!

reiškiame nuoširdžią padėką visiems mūsų KLIENTAMS, suteikusiems mums progą Jums patarnauti per daugelį metų.

PEOPLES COAL &
OIL COMPANY

4917 SO. LOOMIS BLVD.

YA 7-3340

M. ALEKSIWICZ, pres.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET

Telef. — OA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS

RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS

SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875

J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5

Cosmos Parcels Express Corporation

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gerei pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčiant

DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ,

ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.

GAVEJAS NIEKO NEMOKA.

TOKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI.

VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.

GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštų kokybės prekių prieinamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

affiliated with PODAROGIFTS, INC.

prima užsakymus Sovietų gamybos visokioms prekėms, jų tarpe — šaldytuvai, motociklai, televizijos aparatai, radijo transistoriai, magnetofonai (tape recorders) ir gift-certificatus galima užsakyti giminėms gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje per mūsų firmą.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykit mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45th St., New York, N. Y. 10036

Tel. — 212 - 245-7905

SKYRIAI:

NEW YORK, N. Y. 10003, 39 Second Avenue

BROOKLYN, N. Y. 11207, 2947 Fulton St.

BROOKLYN, N. Y. 11211, 370 Union Avenue

BOSTON, Mass. 02118, 271 Shawmut Avenue

BOSTON, Mass. 02127, 331 West Broadway

BUFFALO, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue

CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue

CHICAGO, Ill. 60608, 3333 S. Halsted Street

CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road

IRVINGTON, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue

IRVINGTON, N. J. 07111, 1082 Springfield Avenue

GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N. W.

HAMTRAMCK, Mich. 48212, 11333 Jos. Campau Avenue

HARTFORD, Conn. 06114, 200 Franklin Avenue

LAKEWOOD, N. J. 08701, 288 Main Street

LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd.

NEW HAVEN, Conn. 06519, 509 Congress Avenue

NEWARK, N. J. 07106, 698 Sanford Avenue

PASSAIC, N. J., 176 Market Street

PATERSON, N. J., 99 Main Street

PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th Street

PITTSBURGH, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street

SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 2076 Sutter Street

WATERBURY, Conn., 905 Bank Street

WORCESTER, Mass. 01610, 169 Milbury Street

YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 309 W. Federal Street

Tel.: AL 4-5456

647-6576

EV 4-4952

LI 2-1767

258-0068

TL 6-2674

BR 8-6966

WA 5-2737

884-1738

ES 2-4685

374-6446

GL 8-2256

365-5255

246-9738

FO 3-8569

AN 1-2994

LO 2-1446

373-8783

GR 2-6387

274-6400

PO 3-4818

HU 1-2750

FI 6-1571

FL 6-6766

SW 8-2868

RI 3-0440

Nauji leidiniai

Jonas Aistis, MILFORD GATVĖS ELEGIJOS. Nidos knygų klubo leidinys Nr. 70, 1969 m. Knyga 200 psl. Kaina: klubo nariams — minkštais viršeliais 10 šil., arba 2 dol., arba DM 6; kietais — 14 šil. arba 3 dol., arba DM 8.40. Nenariams — 25 proc. daugiau. Leidinys gaunamas ir "Drauge".

Kas nežino Jono Aisčio, kaip vieno ryškiausių tarpkario ir pokario metų mūsų poetų. Tačiau ne kiekvienam greitai šauja galvon mintis, kad jis yra mūsų taipgi vienas iš retųjų kultūrinės temos publicistų, vienas šmaikščiausių ir patraukliausių skaitomų mūsų eseistų, užgriebiančių kultūrinis bei visuomeninius, šandieninius ir istorinius, tačiau didžia dalimi likiminius ir gana ryškius visų problemų aspektus. Daug, o ne vieno atveju ir gana kontroversinių minčių sukelia skaitytojui šie Jono Aisčio raštai. Po šio žanro jo knygų pasirodymo visada mūsų būdavo aptingusioji visuomenė išjudinama, sueraminama, perpučiama nauju vėju.

Tai tarami, čia turime galvoti dar nepriklausomoje Lietuvoje 1935 m. išleista straipsnių knyga "Dievai ir smūkeliai" ir jau Amerikoje prieš gerą dešimtmetį Terros dovanotus portretinius prisiminimus "Apie laiką ir žmones".

Dabartinės "Milfordo gatvės elegijos" yra išaugusios iš akivaizdžios ir šiandieninės mūsų tautos ir mūsų bendruomenės tikrovės. Rašytojas ne vienoje vietoje skaudžiai atidengia mūsų tautos ir mūsų pačių didybę ir menkystę, praeitį susieja su dabartimi, žmogiškąjį Aš suriša su tautos likimu taip, kad skaitytojas negali likti pats abejingas knygoje keliamų problemų atžvilgiu.

Dėl tokio nuogo atvirumo ir problemų karštumo Jono Aisčio šio pobūdžio raštai visada susilaukia gyvo atgarsio, žmonėms pasisakant už ir prieš. Reikia tad tikėtis, kad vandens sujūdinis ir ši knyga. O kokioji situacija ir kokią tikėjimą pasilieka po to pats poetas ir eseistas, tepasako ir šitokia "Milfordo gatvės elegijų" pabaiga:

"Man ne pirmiena pranašo ironiškas titulas. 1935 m. esu parašęs: "jei mūsų šviesuomenė, kurios pareiga eiti tautos priešakyje ir vesti ją, nesusipras, tai, kartoju, mūsų kaulai vaitos nelaisvėje". Kiek tada mano adresu buvo pasiusta kandžio ironijos ir pikty užgauliojimų. Deja, tai jau beveik įvyko man pačiam... Arba, kai parašiau: "vienas kraujo lašas būt tave nuplovęs". Daugis manė mane kitus kaltinant. Nie-

kad savęs iš savo tautos neišskyriau. Ir dabar rašau, kad tikiu. Jei mano tauta nežuvo 18-19 amžiais, jei jos nesunaikino asmenybės kultas, tai ji gyvena, tai ji klestės per amžius... Ten linksta ir šios elegijos..."

PENKTOJI PRADALGĖ
Literatūros metraštis Redagavo K. Barėnas. Nidos knygų klubo leidinys Nr. 71, 1968. Metraštis 412 psl. Kaina: klubo nariams — minkštais viršeliais 12 šil., arba 2.50 dol., arba DM 7; kietais — 16 šil., arba 3.00 dol., arba DM 9. Nenariams — 25 proc. daugiau. Metraštis gaunamas ir "Drauge", tačiau tik minkštais viršeliais.

Reikia vien stebėtis redaktoriaus K. Barėno kietu užsispyrimu ir kantrybe. Ir pačia geriausia prasme. Juk vargu ar daug buvo mūsų optimistų, kurie kadaise, pirmam "Pradalgės" tomui pasirodžius, būtų tikėję, kad ji gyvuos ir po penkerių metų, kad penktoji išeis net stipresnė už ankstesniąsias. Tačiau "stebuklas" įvykęs. Redaktorius metai po metų kirta šias "Pradalges", per daug nesisielodamas dėl vieno ar kito nepasisekimo, "neimdamas galvon" net gana kritiškų leidinio vertinimų, o atkakliai darė, kas mūsųose dar galima padaryti.

Zinoma, ir "Penktojoje Pradalgėje", kuri išvartyta net per keturis šimtus puslapių, yra ir geriau ir blogiau pavykusių užkirtimų, ir visi jie yra portretiniai mūsų literatūrinio gyvenimo ir šioje ir ankie brožuai. Net ir tie autoriai, kurie lig šiol "Pradalgėse" nesiteikė pasirodyti, sakytume, jau pačiu savo tylėjimu kalbą, liudydami "Pradalgės"ėjimo atvejus tam tikrą šiandieninio mūsų literatūrinio gyvenimo kasdienybę.

"Penktoji Pradalgė" ši kartą skaitytoją tikrai daug kuo patrauks ir priži. Kiekvienas ten galės šio to pasirinkti pagal savo skonį, nors reveransų prieš aiškia neliteratūrą ši kartą padaroma kur kas mažiau negu anksčiau. Priešingai, ši kartą metraščio puslapiuos atspausdinta tokių poezijos, prozos bei literatūrinių essay pavyzdžių, kurie nebus vien tik su perskaitymu pamirštami. Štai, sakysim, čia tik vienut vienintelis Aisčio eilėraštis "Išėjusiai", bet jis yra toks mūsų šiandieninės poezijos perlas, kad "Pradalgės" savoėjima, vaizdžiai sakant, galėtų pateisinti veit tik šio eilėraščio paskelbimu. Arba vėl kokie šviežiai stipbūs naujos mūsų beletristikos pajėgos Eduardo Cinzo "Moriso manė mane kitus kaltinant. Nie-

Antanas Petrikonis Tapyba (arkrilis)
(Iš parodos Clevelande birželio 13-15 d.)

teratūrinio brandumo novelė ir li būti kalba apie šiandieninę plunksnos braižo, ir psichologinio gilumo, ir gyvenimiškos tikrovės prasme. Neilinis straipsnis yra ir Rimvydo Šilbajorio studijinė apybraiža apie Algimantą Mackų ir tobulą tremtį, gyvat liudijanti, kokia įdomi ga-

li būti kalba apie šiandieninę mūsų tremties literatūrą. Šilbajorio perskaičius, džiugesys vis dėlto maišosi su tam tikru liūdesiu, kad turime čia tiek mažai žmonių, kurie apie čionykštę mūsų literatūrą galėtų lygiu idomumu kalbėti.

Užsiminėm čia tik tris naujų "Pradalgių" turinio dalykus. Tačiau geru žodžiu galėtume jų suminėti visą virtinę. Neabejojame, kad skaitytojas juos pats susiras, o paieškoti bus iš ko, kai metraščio viršelyje matome šiuos "Penktojoje Pradalgėje" rašan-

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkaami čia įvairių filmų foto aparatų bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai proga. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PROspect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIRginia 7-7258-59

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines — Checkwriters
Nuomola — Pardavimas — Taisa
NAUJOS — NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 281-4111

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4

Naujas aukštas dividendas
mokamas už investavimo
sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES.
No-Limit on MONTHS.

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidėvėjimo. Rattankiai (wheels)
Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v. šešt. 7 v. r. — 3 v. p.p.
Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

Pagerbė rašytoją A. Mapu

Neseniai Izraelio valstybė pagerbė rašytoją Abraomą Mapu, išleisdama jam specialiai skirtą pašto ženklą A. Mapu gyvenimas ir darbai glaudžiai rišasi su Lietuva. Jis buvo gimęs 1808.1.3 Kauno priemiestyje Vilijampolėje. Jo tėvas buvo hebrajų kalbos mokytojas. Jau jaunystės dienomis įtraukė Abraomą į mistines studijas, išmokė keletą kalbų. Paaukęs A. Mapu vertėsi namų mokytojo praktika, mokydamas savo tautiečius Kaune, pakaunėje, Jurbarko, Raseiniuose, Vilniuje. Nuo 1848 m. dirbo kaip mokytojas Kauno žydų berniukų mokykloje. Mirė Karaliaučiuje 1867.X.9, po nepavykusios operacijos.

A. Mapu rašė hebraiškai ir yra laikomas naujosios hebrajų literatūros romano pradininku. Jo raštuose dažniausiai vyrauja bibliniai motyvai. Pažymėtinas jo 1852 m. parašytas pirmasis romanas "Siono meilė", kuriame jis gražiai pavaizdavo žydų gyvenimą pranašo Izaio laikais. 1857-1869 m. išspausdintas jo 5 dalių realistinis romanas "Veidmainis", kuriame aprašė savo kartos gyvenimą mažame Lietuvos miestelyje. Romane "Vizijų regėtojas" rašytojas pavaizdavo netikro mesijo Sabatai Cevi laikų. Jo rankraštis dingio rusų cenzūros stalčiuose, liko tik keli skyriai. Parašė ir daugiau raštų žydams, vadovėlių.

Tačiau lietuvių gyvenimas jo raštuose atgarsio nerado. Nepriklausomybės metais viena Kauno Senamiesčio gatvė buvo pavadinta Mapu vardu. (bk)

Šius autorius: Aistį, Tulauskaite, Kralikauską, Katiliškį, Alantą, Alb. Baranauską, Slaitą, Obarską, Lukšytę, Cinzą, Bradūną, Visvydą, Rutkūną, Pažeraite, Tulį, Vaitkų, Dovydeną, Slavėnienę, Joerg ir Šilbajori.

VACYS CONSTRUCTION CO.
REZIDENCINIAI,
KOMERCINIAI,
MEDICINOS IR
KITOKI PASTATAI
2457 West 60th Street
Tel. RE 4-7482

SV. ANTANO GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE, MAINE

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM

Išsinamas pilnas ir kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puselejami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžvalga. Mokiniai šviesi kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena bendrabuty. Atlyginimas visiems prieinamas. Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TEVAI, BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ,
KOL JI YRA JOS ATĖITIS JŪSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

Foto V. MAŽELIS
• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

RICHMOND AUTO SERVICE
Kampas Richmond ir 63rd Street
Užsieninių ir vietinių automobilių taisymas. Patyrę mechanikai. Elektroninis motoro patikrinimas. Vilikinas.
Telef. — GR 6-3134 arba GR 6-3353
Savininkas — Juozas (Joe) Juraitis

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atidara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad, trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atidara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbliai
• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER
ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.
Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius prieinamomis kainomis ir sąlygomis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.
B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

Mutual Federal Savings AND LOAN ASSOCIATION
We Offer To Savers
SAVINGS CERTIFICATE
5 1/4%
6 or 12 MONTH \$10,000 or MORE
4 3/4%
Paid Quarterly
Computed and Paid as of: Mar. 31 — June 30 Sept. 30 — Dec. 31
Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.
2212 W. CERMAR RD., Chicago, Ill. 60608
VIRginia 7-7747
PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

Dail. Antanas Petrikonis savo studijoje, Chicagoj

Kultūrinė kronika

● **Dail. Antano Petrikonio** finalinė šio sezono meno paroda atidaryta Clevelande, Ciurlionio ansamblio namuose, birželio 13-15 dienomis. Dailininkas parodoje išstatys keliasdešimt naujų savo tapybos darbų.

Dail. Antanas Petrikonis yra mūsų šio pokario metais svečiuose pasiečiuose susiformavęs dailininkas, profesinį pasiruošimą įgijęs Anglijoje ir Amerikoje mokyklose. Meno mėgėjams jis gerai pažįstamas iš visos eilės individualių savo parodų didesnė šio žemyno kolonijose. Ne kartą jo drobės buvo randamos ir grupiniuose mūsų dailininkų pasirodymuose. Apšviesti jo darbų puošia ir privačius dailės gerbėjų butus. Mūsų publika ypač mėgo ir mėgsta A. Petrikonio paveikslus, ypač jo eksprešyvius peizažus, parodų progą įsigyti.

Antanas Petrikonis yra ugningai temperamentingo mato dailininkas, savo įkvėpimo šaltinių ir išraiškos ieškos kiek filosofinėje ekspresionizmo ir abstraktizmo potekstėje. Jo tiesiog iš rėmų tykstančios ir šalta ugnimi liepsnojančios kompozicijos sudaro gana savitą šio mūsų dailininko veidą. Vasaros pradžioje atsivėsininti šių šaltų spalvų neramiai klivlandiečiams bus dabar nepaprastai gera proga.

● **Poetas Vladas Šlaitas**, gyvenantis Londone, Anglijoje, yra parengęs spaudai naują savo eilėraščių rinkinį. Poetas ši rudens Anglijos Lietuvių klubo Chicagoje yra kviečiamas atvykti į šią didžiąją lietuvių koloniją ir čia dalyvauti klubo ruošiamame literatūros vakare lapkričio 9 d. Jaunimo centre. Poetas atvykti ta proga Chicagoj jau yra sutikęs.

● **Lenkų poetų grupė** gegužės mėn. paskutinėmis dienomis vėl viešėjo Lietuvoje, lankėsi Vilniuje ir kitose vietose, kur gyvena daugiau lenkų. Ta proga buvo iš Lenkijos atgabenta daug lenkiškų knygų, kurios buvo platinamos Lietuvoje, dalijant autorių autografus ir kitu būdu. Kaune lenkų rašytojai lankė vietas, susijusias su Adomo Mickievičiaus gyvenimu. Atrodo, kad jų kelionė buvo ne tiek literatūrinio, kiek propagandinio pobūdžio. Jos tikslas: sustiprinti Lietuvos lenkus.

● **Vladui Kvikiui**, gydytojui higienistui ir Vilniaus universiteto docentui, pripažintas medicinos mokslų daktaro laipsnis už jo darbą "Vaikų ir paauglių ligėnos raida ir pasiekimai Lietuvos mokyklose".

● **Okup. Lietuvos architektų** sąjungos VII suvažiavimas įvyko Vilniuje gegužės mėn. pabaigoje — birželio mėn. pradžioje. Svarstyta įvairūs kaimo ir miesto statybos reikalai.

● **Kauno žemės ūkio akademijos** choras "Daina" gastroliavo Lenkijoje ir Rytų Vokietijoje, kur pasirodė kaip darnus meninis kolektyvas. "Literatūra ir menas" neslepia, kad šis choras bu-

vo įkurtas Dotnuvoje jau 1922 m. prof. V. Ruokio rūpesčiu. Vėliau jam vadovavo N. Martinonis, A. ir B. Budriūnai, P. Tamuliūnas. Nuo 1960 m. chorui vadovauja V. Pučinskas.

● **Liet. studentų etnografinis ansamblis**, įkurtas prieš vienerius metus Vilniaus universitete, savo veiklą plečia. Savo veiklos pagrindu ansamblis pasirinko įvairių kalendorių švenčių, lietuvių, dainų, žaidimų, prišlybų, vestuvių ir kt. papročių perteikimą, panaudojant tautosakos motyvus, Gana įdomiu būdu sukuriami pasakorių, liaudies artistų tipai. Jaunam bet daug žadančiam ansamblui vadovauja A. Ragevičienė.

● **Jono Pošakovskio** rankraštyje "De Viris Illustribus Prov. Lithuaniae S.J." (Apie žymiuosius Lietuvos žėjūitų provincijos vyrus), kuris saugomas Jėzuitų ordino archyve Krokuvoje, yra žinių apie senuosius Lietuvos muzikus, jėzuitus. Tai XVII amžiaus muzikai: Žygimantas Liauksmėnas, Simonas Berentas ir Martynas Krečmeris. Paskutiniai du kėlė iš Mažosios Lietuvos. Archyve užtikta šiek tiek jų biografinių duomenų, tačiau mažai tėra išlikę jų muzikinių veikalų. Iš Krečmerio kūrybos išlikęs vienas opus — dvibalsis motetas "Sacerdotes Dei benedite Dominum", parašytas dviem sopranams, altui, tenorui, bosui, smuikams, kornetams, trombonams, pagal XVI-XVII a. muzikos technikos sistemą. Kurinio yra du nuorašai. Minėtas kūrinys esąs aukšto kompozicinės technikos lygio, kupinas kūrybinio polėkio. Iš viso, tai įdomus mūsų senosios muzikos paminklas.

● **Naugardo Kremliuje**, galingos pilies kieme, stovi bronzinis paminklas, pastatytas rusų valstybės 1000 metų sukakčiai paminėti. Jo skulptorius M. Mikešin. Paminklas sveria daugiau kaip 10 tonų, aukštis siekia 15 metrų. Jame iškalts 129 figūros.

Greta Rusijos carų, poetų, šventųjų, karo vadų, iškalts ir penkios lietuvių figūros: Vytautas, Kęstutis, Algirdas, Daumantas ir Gediminas. Mūsų kunigaikščių veidai rūstūs, didvyriai pasirėmę kardais.

● **Vytautas Kaikaris**, chemikas ir pedagogas, Vilniaus universiteto fizinės chemijos katedros vedėjas, okup. Lietuvoje vis labiau garsėja kaip iškilus mokslininkas. Jis yra paskelbęs daug gerų studijų iš chemijos kinetikos, fotodichroizmo ir elektrochemijos. Paskutinis darbas — "Sidabro elektronusodrinimo prescų tyrimas", už kurį jam suteiktas chemijos mokslų daktaro laipsnis.

● **Mirė žymus latvių baletmeisteris** Liubeke, Vak. Vokietijoje, balandžio 29 d. mirė plačiai žinomas Rygos operos baletmeisteris Euzens Leščevskis. Gimęs 1902 m. Rygoje, jau 1917 m. Voroneže pradėjo domėtis baletu. Po I pas. karo baletą studijavo Prahoje, Vienoje, Stokholme. Vėliau savo choreografijos pastatymais yra gastroliavęs visose didesnėse Vakarų Europos scenose. 1953 m. ėjo Liubeko operos baletmeisterio pareigas. Palaidotas Liubeko Forverko kapinėse šalia Latvijos konservatorijos prof. J. Vitolio kapo.

● **Latviai pritaikomojo meno ir grafikos paroda** Briuselyje, Belgijoje. Latvių politiniams pabėgėliams gerai žinomas L. Rimjans "CINAS" laikr. gegužės 2 d. praneša apie latvių menininkų ir grafikų dalyvavimą šioje parodoje, kurią ruošia Briuselyje Belgijos ir Sov. Sąjungos kultūrinio susitarinimo draugija. Pritaikomojo meno paviljone bus išstatyta 250 eksponatų: keramika, dekoratyvinės vazos ir gintaro išdirbiniai. Grafikai išstitys 50 savo darbų. Laikr. parodos bus demonstruojama Rygos kino studijos paruošta film — "LATVIJA mano respublika". Dalyvaus ir tautinių šokių ansamblis Liesma. Atrodo, kad ši paroda bus meno ir propagandos mišinys.

Dar apie Teilhard de Chardin

(Atkelta iš 5 psl.)

dvasia, kūnas ir siela, gamta ir antgamte, mokslas ir tikėjimas atranda vienybę Kristuje". Documentation Catholique 58, 1961, (psl. 1523).

Teilhardo evoliucija

Visi žinome, kad gamtos ir medicinos mokslai buvo labai nutolę nuo religijos, ne tik nutolę, bet daugelis jų net labai piktai nusistatė prieš religiją, ypatingai prieš Kat. Bažnyčią. De Chardin nuo pat savo jaunystės norėjo suartinti tas dvi žmogiškos egzistencijos vertybes ir galybes. Bažnyčia atstovauja ir gina paties Dievo apreiškimą mokslu, kuris jokių atvejų negali būti klaidingas, tik vienintelė galimybė yra, kad mes, žmonės, tą dievišką mokslą nesugebame pakankamai suprasti. Istorijos pamokyt, mes turėjome atsargiau aiškinti šv. Raštą ir net pačios Bažnyčios žmonių sprendimus. Bažnyčia visados iš mūsų gamtininkų laukė, kad, bestudijuodami gamtos paslaptis, atrastume kuo daugiau tiesų, kurios patvirtintų Kristaus reveliaciją, kad nėra prieštaravimų tarp Apreiškimo ir gamtos mokslų, nes abiejų autorių yra pats Dievas. Gamtos mokslų tyrinėtojai turi visiškai vadinamus, precizinius mokslus, kaip antai fiziką, kur viskas yra

suvedama į taip vadinamą grm-centimetrų-sekundžių sistemą. Kita šaka yra matematika. Čia viską nulemia skaičiai. Nuomonių skirtumo nėra. Kitos mokslo šakos yra deskriptyvinės: biologija, paleontologija, antropologija, evoliucija. Čia pirmiau yra hipotezė, apie kurią pradeda rinktis visokie faktai. Kuo daugiau ir vieningiau ta hipotezė (prieidimas) faktus išaiškina, tuo geriau — tada tas prieidimas virsta teorija. Deskriptyviniuose moksluose labai daug reiškia pats faktas, reiškinys ir, antra, to fakto ar reiškinio aiškinimas. Mes laikome reiškinį faktą, kuris yra daugelio mokslininkų ir įvairiose laboratorijose ir įvairiais metodais patvirtintas, pakartotiniais eksperimentais su vienodais rezultatais įrodytas. Dabar jau ateina fakto aiškinimas, interpretacija, kuri jau pareina nuo žmogaus inteligencijos, net nuo jo filosofinės ir religinės pasaulėžiūros. Evoliucijoje visiems prieinami tie kaulai, tos pačios iškasenos, tie patys faktai, bet kiekvienas gali savaip aiškinti tuos radinius, jeigu tik nori.

Kitas labai svarbus dalykas: gamtininkų yra priimta gamtos reiškinius aiškinti pačios gamtos dėsniais, niekada neprileisti čia jokių pašalinių jėgų, nei Dievo, nei demonų. Gamtininkai tai vadiną "mistikomis jėgomis". Aristotelui fizika buvo gamtos mokslas, o kas seka po fizikos buvo metafizika. Dabar metalizika, arba ontologija yra filosofinė spekuliacija arba filosofinis galvojimas, pvz. apie priežastingumo (principium causalitatis) pagrindus. Mes gamtininkai (didei ir maži), sekdami savo gamtos metodus, Dievo nei įrodome, nei atmetame. Nei su mėgintuvėliu, nei su mikroskopu Dievo neįro-

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. birželio mėn. 7 d. 7

dysi. Dievas yra visiškai kita dimensija.

Filosofijos srityje de Chardin laikėsi poliarizmo, arba dualizmo vietoje Hegelio-Markso trijų logijos: tezė, antitezė ir sintezė. Jis statė prieš viens kitą dvejutę: medžiaga — dvasia, neg. elektra — pozityvi elektra, šiaurės magnetizmas — pietų magnetizmas, vyras — moteris ir pan. Evoliucijoje jis laiko transformizmą visiškai tikru dalyku. Žmogus kilo ne iš molio kokių atskiru dievišku aktu, bet iš gyvos, organizuotos medžiagos evoliucijos keliu, ne iš beždžionės. Evoliucija ėjo dideliu frontu, jau daug buvo gyvių, kurie vaikščiojo ant dviejų kojų, buvo daug

kandidatų į žmones, bet štai kai kuriuose įvyko kritiškas momentas, arba mutacija didesnio įsisąmoninimo atžvilgiu, atsirado mintis, "self-conscience". Tai yra tikra. Anot paleontologijos, buvo policentrizmas, t.y. žmogus kilo ne vienoje vietoje, bet keliose. Policentrizmą Chardin laikė hipoteze. Šituo klausimu de Chardin pataria paleontologams daugiau kasti, o teologams daugiau galvoti. Evoliucijos mechanizmas, anot Chardino, ėjo cerebralizacijos kryptimi. Tai yra geniališka, kaip mums atrodo, Teilhardo mintis. — Bet tai jau atskiras dalykas. Apie jį vėliau.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
THREE MODERNIOS KOPLYČIOS:
2533 West 71st Street Tel. 476 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių.

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid
THREE MODERNIŠKOS KOPLYČIOS:
4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
LACKAWICZ IR SŪNOS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 8-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3507 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1133-1136
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1005
LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

GERIAUSIA DOVANA
Vertingiausia Dovana
siųsti giminiams
Į LIETUVĄ
DOVANŲ PAZYMĖJIMAI
Pilnai garantuoti
Jūsų giminės galės pirkti KĄ jie nori. KADA jie nori ir GAUS DAUG DAUGIAU už juos. PER VNESHPOSYLTORG SPECIALIAS DOLERIŲ KRAUTUVES, jūsų giminės gali pirkti ką jie nori — maistą, rūbus, batus, medžiagą, namų apyvokos reikmenis, televizijos aparatus, šaldytuvus, radijus, baldus, motociklus ir beveik visą ką gali sugalvoti — už LABAI NUMAZINTAS KAINAS, už kainas, kurios yra daug, daug žemesnės už esančias kainas. Dovanų pažymėjimai (certifikatai) yra daug geriau negu gryni pinigai. Jūsų giminės tai patvirtins. Ir už šį patarnavimą NIEKO NEREIKIA MOKĖTI ir nėra jokio paslėpto mokesčio. Jūsų giminės gaus pilną vertę. Jei norite savo gimines padaryti laimingais, užsakykite DOVANŲ PAZYMĖJIMUS per mus.
Užsakykite dabar. Užsakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 E. 23rd Street
New York, N.Y. 10010
Prašykite neapmokamo katalogo.

KOSTAS BUTKUS
Tel. PR 8-2781
METALO IR STIKLO:
Tvoros, Stogeliai, Durys
Langai, Rynai, Turekliai
A. ABALL ROOFING CO.
Istaigta prieš 49 metus
Dengiamo visų rūšių stogus. Taisome arba dedame naujus kaminius, rūsnius, nutekamuosius vamzdžius. Dėkome iš lauko. Taisome mūrų "tuck-pointing". Pilnai apsidraudę. Visas darbas garantuotas.
LA 1-6047 arba RO 2-8778
Apskalčiavimai nemokamai
Skambinkite bet kuriuo laiku

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699
KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kunikas

since 1914...
MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 234-4470
4 3/4%
PASSBOOK SAVINGS
Paid and Compounded Semi-Annually
5 1/4%
6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES
(Minimum \$10,000)
1-YEAR SAVINGS CERTIFICATES
(Minimum \$5,000)

Spygliai ir Dygliai

Redaguoja dr. S. ALIŪNA.

KĄ REISKIA ĮVAIRŲS ISSIREISKIMAI

Spyglių ir Dyglių skaitytojams čia pateikiame gerą žiupsnelį įvairių kasdieninių išsireiškimų, paaiškindami ir jų tikrą reikšmę, kad kiekvienas atveju aiškiai suprastų, ką kalbėtojas turi galvoje.

— Atsiprašau — reiškia: Šalin iš po kojų.

— Ar galiu tamstai padėti? — reiškia: Kągi čia darai?

— Pilnai įvertindamas tamstos nuomonę — reiškia: Tavo nuomonė nieko nereikšia.

— Nežinojau, kad taip greit vairoju — reiškia: Nemačiau, kad policininkas mane seka.

— Ji tikrai gražios povyzos moteris — reiškia: Kodėl ji nenumeta apie 50 svarų?

— Tamstos sūnelis tikras gyvsidabris — reiškia: Reiktų jį supančioti ir antsnukį uždėti.

— Nepasikeitė per paskutinį dvidešimtmetį — reiškia: Ar ši riauškėlė senukė tikrai su manim užbaigė gimnaziją?

— Turiu atsisveikinti; rytoj reiks anskti kelti — reiškia: Jeigu dar reiktų pusvalandį pabuvoti, mirčiau iš nuobodulio.

— Žinau, kad tai ne mano reikalas — reiškia: Ar tau patiks ar ne, vis tiek bus mano reikalas.

— Aš ne ekspertas — reiškia: Tikėk manim, aš turiu daug geresni išmanymą negu daugelis, taip vadinamų, žinovų.

— Jis svarbiame susirinkime — reiškia: Jis išėjo, nieko nesa-

kęs kur einas ar kada sugrįš.

— Ieškau konstruktyvios kritikos — reiškia: Remki mano pasiūlymą.

— Tikrai niekam nė žodžio apie tai — reiškia: Man irgi panašiai pasakė, bet kagi čia neprasi-tarus.

— Nekeičiant temos — reiškia (kaip jau žinot): Būtinai kalbėkime apie kitką.

— Tai reiks sueiti kada nors — reiškia: Iš tolo tave pamatęs, vengsiu susitikti.

— Būkime praktiški — reiškia: Žiūrėkime į tai tikrai iš pelno pusės.

— Mažai ją pažįstu — reiškia: Broliuk, jeigu tau paporinčiau.

And.

VIETOJ NEKROLOGO

Neseniai mirė pavergtoje Lietuvoje T. Tilvytis. Vieni laisvame pasaulyje pasakė, kad jis buvo geras vyras, o kiti kad nelabai koks, gi Spygliai, kaip buvęs humoristas, taigi tam tikra prasme gimine, skaitytojams primena jo eilėraščius, skirtiems mums, esantiems laisvame pasaulyje. Taigi Teofilis šitaip rašė, savo knygoje "Deja, dar pasitai-ko":

Nenurimsta jūžes Atlantas, Pasiaušęs Brazdžionis, Alantas, prisiderinęs Santvaras, Aistis, prisigerinęs Raila ir Švaistas, — rinkinys praieities trubadūro — laukdami vakarienės už durų, atšampavę bendrai sutartinę ir, daugydamis kumščiais krūtine, nusibaigę, apžlibę, nuplikę, i efyra litaniją klykia.

Ir toje litanijoje išvardina visus, krepdamasis šiais švelniais žodeliais: 'kruvinię kapų kurmiais, tipai dipai iš zonderkomandų ir visų sužvėrėjusių bandū'.

Svarbu pasiryžimas laimėti, o ne ginklų rūšys.

VARGŠĖ AMERIKA

JAV visą laiką buvo laikoma vienu turtingiausiu, aukščiausio gyvenimo lygio kraštu. Visam pasaulyje gyvenimo lygis kyla, tuo tarpu šiuo metu pasiklausius radijo, televizijos bei pasiskaičius spaudos, matai, kad vargšė Amerika pasidarė vienu žemiausio lygio kraštu, kur dešimtimis milijonų gula neprivalgę arba kanda karnį ir palieka kitai dienai.

Jaunimas prieš 1600 metų

Prieš 1600 metų šv. Augustinas, būdamas mokytoju, taip rašė apie studentiją: "Studentai yra gėdingai nesuvaldomi. Jie įsiveržia į klasę nemandagiu būdu ir, elgdamiesi kaip bepročiai, ardo tvarką, kurią mokytojas yra įvedęs mokinių gerovei. Už savo kenksmingus veiksmus, kurie rodo jų nepaprastą kvailumą, jie turėtų būti pagal įstatymą nu-bausti."

— Žinote, apžėlusį savo valką nuvedžiau į kirpyklą, o kai nukirpo, paaiškėjo, kad tai ne mano, bet kaimyno vaikas.

KUGELIS GARSINALIETUVA

"Laikraštyje "Steel Labor" per pusę puslapio eina didelėmis raidėmis užrašas: "Lithuanian Kugelis, hot or cold" ir t.t. Ten pat paduotas ir receptas (Ann Byczynski), kaip tą nepaprastą kugelį paruošti. Pasirodo, kad kugeliais Lietuvos vardą pagarsinti galima neblogiau, negu ordinais. O kur dar įvairūs lietuviški blynai ir kiti nesulyginami gardumynai?

Skautės ir šventieji

Chicagos skautės nežino, kodėl šv. Tėvas išbraukė iš šventųjų sąrašo Kristoforą, bet kodėl išbraukė Zuzaną, tai visos puikiai žino.

Didysis įkvėpimo šaltinis

Vilniaus "Literatūroj ir Mene" įdėtas pasikalbėjimas su dailininku grafiku Valerijonu Galdiku, kur jis paklaustas ar grįš prie Lenina vaizduojančių kūrinių atsakė: "Žinoma, grįšiu, nes Lenino paveikslas — tarsi neišsenkanti įkvėpimo versmė kiekvienam kūrėjui. Norisi kuo daugiau, kuo giliau pasisemti iš to šaltinio".

Taigi, ir kas gali sakyti, kad nėra vargšai Vakarų pasaulio menininkai, neturėdami tokio gaivaus šaltinio.

ZMOGAUS LAIME

Studentas, rašydamas disertaciją apie žmogaus laimę, žemėje, pridūrė tokį sakinį: "Didžiausia laimė žmogui, jeigu jis nėra gimęs, bet tai retai kam pasitaiko."

Prieš išvykdamas atostogų į užsienį, apsidairyk ar pažįsti savo kaimą.

ŠACHMATŲ ŽAIDIMO STRATEGIJA

Žinomas mūsų rinktinių šachmatininkų organizatorius ir pats ne eilinis šachmatininkas ponas K. Puška ryžosi kartą su saviškais šturmavikais aplankyti pikčiausią konkurentą misterį Bab Ic kaitį ir sužaisti draugiškas rungtynes.

Apie tą nepaprastą ir intriguojantį įvykį sužinojau tik vėliau ir kartą paklausiau Mr. Ickaitį: — Tai sausai pralošėt?

Tikriausias žaidimo žaidimo specialistas.

Žodis pedagogams

"Sandara", 20 nr., išspausdino K. Baltrukonio eilėraščių pedagogams, kurio kai kurias eilutes dėl jų visuotinio ir mes perspausdiname:

Siela jaunuolio ne puodynė, Ne automobilio sėdynė: Grietinės jom tu nepripilsi, Pedalų mašinos neminsi.

Diegai talentų ir ugnies Gilumoje jaunų širdies. Auklėtoja reikėtų klausyti, Ar širdimi jis moaka austi,

Ar akys jo iš elektronų, Ar vien tik šaltojo betono.

Dabartinės Lietuvos Liaudies dainos

Kai tykus vakaras ateina Ir ima šviesti žiburiai, Laukuosna, gatvėna išeina Jaunu, karštų širdžių būriai.

Tad uždainuokim oi uli-uli... Vienas jau guli, Gavęs i liūli, O kitas krausto Dar ridikiulj...

Ir traukiasi visi iš kelio, Keiksmų triaukščių genami. Ir niekas nebėra vaikelio, Nes jie — mūs ateitis šviesi. Kai tykus vakaras prabėga Jaunu, karštų širdžių karta Daboklėję miega ant sernėgu, Nes to įnain yra verta!

Tad uždainuokim oi uli-uli...

"Šluota"

K. Toliūnas

ZVEJOTOJŲ NUOTYKIAI

Medžiotojai ir žvejai, kaip žinome, pasižymi savo teisingumu. Štai ką vienas žvejys papasakojo draugui:

— Kartą pagavau metrinę lydeką ir vėl ją paleidau.
— Kodėl taip padarei?
— Vis tiek niekas nebūtų patikėjęs, kad tai aš pagavau.

Trečio daktaro nepamatė

S. R. Kutra "Į Laisvę" žurnale džiaugiasi, kad dr. Antanui Klimui ir dr. Kęstučiui Skrupskeliui perėmus "Lituanus" redaguoti iš T. Remeikio, žurnalas būsias įstatytas į tinkamas vėžes. Tikriausiai taip ir bus, kai daktarai stos į darbą vietoj nedaktaro.

Nedakt.

Tyrinėjimai ir miegas

Tyrinėjimai parodė, kad amerikiečiai blogiau miega negu europiečiai. Gerai, bet kas nors turi nemiegoti, kad pravestų tyrinėjimus.

Atsargūs ir neatsargūs

Už automašinių draudimą jauniems nevedusiems vyrams yra daug aukštesnis draudimo mokes-tis. Jei jie yra tokie neatsargūs, kaip jie iki tol neapsvedė?

— Prašom prašom, čia tikrai yra sveikatos ir švaros reikalų ista'ga.

Laiko nerimtais kas jų nepasmerkė

"Naujienų" gegužės 13 d. numerioje rašoma: "Dr. Kisielius demonstratyviai atsisakė siūlomo je rezoliucijoje įvardintai pasmerkti Naujienas. Jis net ir savo pasekėjams patarė balsuoti už tą rezoliuciją, kuri nesmerkia Naujienų. Kaip sakiau, tai labai nerimtas elgesys".

Kur didesnis garsas

Sovietai nutarė, kad i mėnuli jie neskris, nes ten nėra, kur prikalti Lenino kortelės su pavarde, nes ji tuoj nukris i prarają, kaip ir visa komunistinė sistema. Todėl Sovietai esą numetė Lenino abrozdelį Veneron. Specialistai galvoja, kad Leninui buvo daugiau garbės, kai jo vardas buvo prisegtas "Tarybinio didvyrio" kolchoze Lietuvoje kiauilei motininei, atvedusiai dvidešimt paršiukų. Ant kiauilės motinos kabantį ordiną visi matė, o ant Veneros — niekas.

— Pučiant i vieną dūdą, garsas galingesnis.

Dr. K. Keblys

— Laisvas eiliavimas lygus teniso lošimui be tinklo.

— Robert Frost

Pavasario romantika

TARYBINIAI LINKSMUMAI

— Nieko nepesė, kaip kišeniniam žibintuvėliui lemputės ieškodamas Skuodo rajono parduvėse.

— Ne kiauilių iškniestas, ne jaučių išvartytas. Kas?
— Kapsuko rajono S. Nėries kolūkio mechanizacijos kiemas.

— Kas dega — nesudega, geria — neprigeria?

— Klaipėdos rajkoopsajungos sandėlininkas Antanas Pilišaukas.

"Valstiečių laikraštis".

— Ateitį visada geriau sutikti su nepasitikėjimu, geriau laukti čerpės nuo stogo, negu kepto balandžio iš aukšto dangaus.

Dr. J. Aistis

Kultūrinis darbas

"Naujienose A. Gintneris rašo apie Chicagos Lietuvių prekybos Rūmus: "Vaišino kugelių ir dešrūnų. Žinoma, kad buvo ir nugėrimo, nes Lietuvių Prekybos Rūmai moka savo narius tinkamai nuteikti, kaip lietuviai mėgsta susirinkimuose. LPR varo gražų kultūrinį darbą pirmyn".

Vedybinėm ir viengunginėm temom

— Statistika rodo, kad 80 procentų visų nusikaltėlių yra nevedę. Ką tai sako?
— Kad jie sutinka verčiau eiti i kalėjimą, negu tuoktis.

— Vyras, kuris mane ves, turi būti didvyris.
— Bet tu taip baisiai neatrodai, — atsakė draugė.

Sūnelis klausia tėvą: — Ar iš tikrųjų būna raganų?
— Užaugsi, vaikeli, — pamatysi...

Žmona šaukia vyrui: — Kodėl nepaklausiau mamos ir ištekęjų už tavęs?
— Gal nori pasakyti, kad tavo mama neleido tau už manęs tekėti?
— Taip.
— Ak, kaip aš blogai galvo-jau apie tą gerą moterį.

Viengungis yra toks asmuo, kuris nemokėjo apkabinti progos.

Jaunavedė žmona, nuėjus i cukrainė, klausia: — Ar neturite torto, kuris truputį padegintas iš vieno šono? Aš noriu, kad mano vyras pama-nytu, kad tą tortą aš pati iške-piau.

— Kas patį supažindino su paties žmona?

— Mudu patys susipažinome, ir todėl aš nieko nekaltinu.

Kartą vyras žadėjo žmonai:

— Daugiau negerislu.
Bet žmona pridėjo:
— Bet ir mažiau ne.